APSTIPRINĀTS
ar Krāslavas novada pašvaldības domes
2026. gada 29.oktobra
lēmumu Nr.971 (prot.11, #17)

KRĀSLAVAS NOVADA PAŠVALDĪBAS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS PROGRAMMA 2026.–2029. GADAM

Izstrādātājs:
Krāslavas novada pašvaldība,
2026.

Saturs

Ievads 3
1. Bērnu un ģimeņu situācija Krāslavas novadā 5
2. Atbalsts bērna attīstībai, izglītībai un saturīgai brīvā laika pavadīšanai 11
3. Bērnu un jauniešu līdzdalība novada dzīvē 14
4. Bērna veselība, emocionālā labbūtība un drošība 16
5. Sociālais atbalsts bērniem un ģimenēm 18
6. Bērnu drošība un preventīvais darbs 22
7. Atbalsts bērniem ārpusģimenes aprūpē 24
8. Programmas īstenošanas prioritātes, izaicinājumi un uzraudzība 26
Pielikumi 27
Rīcības plāns Krāslavas novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programmai 2026.–2029. gadam 28
Bērnu tiesību aizsardzības programmas īstenošanas un uzraudzības kārtība 34
Krāslavas novada bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju sadarbības modelis 36
Krāslavas novada pašvaldības Starpinstitucionālās sadarbības grupas nolikums 37
Iedzīvotāju aptauju rezultātu kopsavilkums 40

Ievads

Saskaņā ar Latvijas Republikas Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 11. punktu, viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir īstenot bērnu un aizgādnībā esošo personu tiesību un interešu aizsardzību. Savukārt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta pirmajā daļā noteikts pašvaldības pienākums izstrādāt un īstenot bērnu tiesību aizsardzības programmu, analizēt situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un nodrošināt starpinstitucionālu sadarbību bērnu tiesību ievērošanā pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Krāslavas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) **Bērnu tiesību aizsardzības programma 2026.-2029. gadam** (turpmāk - Programma) ir pašvaldības īstermiņa attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka pašvaldības prioritātes, rīcības virzienus un sadarbības mehānismus bērnu tiesību aizsardzības, bērnu labbūtības un ģimeņu atbalsta jomā.

Programma izstrādāta, pamatojoties uz Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem bērnu tiesību aizsardzības, sociālās aizsardzības, izglītības un sabiedrības veselības jomā, ANO Konvenciju par bērna tiesībām; bērnu aizsardzības centra metodiskajiem ieteikumiem un analītiskajiem pārskatiem, Krāslavas novada attīstības plānošanas dokumentiem; pašvaldības institūciju sniegto informāciju un situācijas izvērtējumu. Programmas izstrādes procesā izvērtēta situācija bērnu tiesību aizsardzības jomā Krāslavas novadā, analizējot demogrāfiskās tendences, pakalpojumu pieejamību, bērnu un ģimeņu sociālekonomisko situāciju, institūciju sadarbības praksi, kā arī galvenos riskus bērnu drošībai, veselībai un attīstībai, veiktas iedzīvotāju aptaujas, analizēti pašvaldības attīstības dokumenti, organizētas Starpinstitucionālās darba grupas.

Programmas mērķis ir stiprināt bērnu tiesību aizsardzības sistēmu Krāslavas novadā, nodrošinot bērniem drošu, attīstību veicinošu un iekļaujošu vidi, sekmējot ģimeņu atbalsta pieejamību, bērnu līdzdalību, starpinstitucionālo sadarbību un preventīvu pieeju darbā ar bērniem un ģimenēm.

Programmas īstenošanai paredzēta koordinēta sadarbība starp Krāslavas novada pašvaldības institūcijām un sadarbības partneriem: Krāslavas novada Labklājības pārvaldi un Sociālo dienestu, Krāslavas novada bāriņtiesu, Izglītības pārvaldi un izglītības iestādēm, pašvaldības policiju, jaunatnes lietu speciālistiem, kultūras, sporta un bibliotēku iestādēm, pagastu pārvaldēm, valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un kopienu iniciatīvām.

Ņemot vērā Krāslavas novada teritoriālo specifiku, lauku teritoriju īpatsvaru un pakalpojumu pieejamības izaicinājumus, programmā īpaša uzmanība pievērsta pakalpojumu pieejamībai visā novada teritorijā, preventīvam darbam ar bērniem un ģimenēm, bērnu emocionālajai drošībai un mentālajai veselībai, bērnu un jauniešu līdzdalības veicināšanai, kā arī starpinstitucionālās sadarbības stiprināšanai.

Programmas īstenošanai noteikti šādi **rīcības virzieni:**

1. Kvalitatīvas izglītības un bērna attīstības iespēju nodrošināšana;
2. Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas, sociālo un veselības pakalpojumu pieejamība;
3. Atbalsts ģimenēm un bērniem ārpusģimenes aprūpē;
4. Bērnu un jauniešu līdzdalības, kultūras, sporta un brīvā laika iespēju attīstība.

Programma sastāv no stratēģiskās daļas un pielikumiem:

1. pielikums “Rīcības plāns Krāslavas novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programmai 2026.-2029. gadam”;
2. pielikums “Bērnu tiesību aizsardzības programmas īstenošanas un uzraudzības kārtība”;
3. pielikums “Krāslavas novada bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju sadarbības modelis”;
4. pielikums “Krāslavas novada pašvaldības Starpinstitucionālās sadarbības grupas nolikums”;

5. pielikums “Aptauju rezultātu kopsavilkums”.

Stratēģiskajā daļā ietverts esošās situācijas raksturojums, bērnu tiesību aizsardzības jomā identificētie izaicinājumi, pašvaldības institūciju funkciju un sadarbības raksturojums, kā arī Programmas prioritātes un rīcības virzieni. Rīcības plānā noteikti konkrēti pasākumi, izpildes termiņi, atbildīgās institūcijas, sadarbības partneri un sasniedzamie rezultatīvie rādītāji. Uzraudzības kārtība nosaka Programmas īstenošanas, izpildes izvērtēšanas un aktualizēšanas kārtību, atbildīgās institūcijas, rezultatīvo rādītāju uzraudzību un sadarbību starp bērnu tiesību aizsardzībā iesaistītajām institūcijām.

Programmas izstrādātājs - Krāslavas novada pašvaldības Attīstības nodaļa un Krāslavas novada sociālais dienests, sadarbībā ar Krāslavas novada Starpinstitucionālo sadarbības grupu un citām pašvaldības nodaļām, pārvaldēm un iestādēm.

Programmas izstrādē izmantota Krāslavas novada pašvaldības institūciju, izglītības pārvaldes, sociālās jomas speciālistu, bāriņtiesas, pašvaldības policijas, jaunatnes jomas pārstāvju un citu iesaistīto institūciju sniegtā informācija, kā arī izvērtēta esošā prakse bērnu tiesību aizsardzības jomā novadā. Programmas izstrādes procesā izmantoti arī iedzīvotāju, bērnu, jauniešu un ģimeņu aptauju rezultāti, kas sniedza papildu informāciju par sabiedrības viedokli, vajadzībām un vērtējumu attiecībā uz bērnu un ģimeņu dzīves vidi Krāslavas novadā.

Nelielas pašvaldības griezumā atsevišķi netiek atsevišķā programmā izdalīts darbs ar ielu bērniem, tas ir preventīvi integrēts šajā dokumentā.

Lielākie izaicinājumi ir saistīti ar Krāslavas novada kā pierobežas lauku pašvaldības ierobežotajiem finanšu līdzekļiem minimālā sociālo pakalpojumu groza izpildei, tāpēc īpaši svarīga ir sadarbība ar valsts iestādēm un nevalstisko sektoru sociālo jautājumu risināšanā.

Nenoliedzami, arī bērnu tiesību aizsardzības jomā klāt nāk jauni riski, kas saistīti ar ģeopolitisko situāciju, tomēr civilās aizsardzības krīzes vadības risinājumi, kas tiek paralēli izstrādāti pašvaldībā un konkrētās pašvaldības iestādēs, dokumenta kontekstā netiek ievērtēti. Detalizēta rīcība apdraudējuma un/ vai krīzes gadījumos tiek noteikta iestāžu plānos, savukārt, Programma paredz bērnu vajadzību ievērošanu un dokumentu savstarpēju sasaisti.

1. Bērnu un ģimeņu situācija Krāslavas novadā

Vispārīgā informācija

Krāslavas novads ir administratīvi teritoriālās reformas rezultātā 2021. gada 1. jūlijā izveidota pašvaldība, apvienojot bijušo Krāslavas novadu, Dagdas novadu un trīs bijušā Aglonas novada pagastus.

Novada administratīvo teritoriju veido divas pilsētas - Krāslava un Dagda, un 24 pagasti: Andrupenes, Andzeļu, Asūnes, Aulejas, Bērziņu, Dagdas, Ezernieku, Grāveru, Indras, Izvaltas, Kalniešu, Kaplavas, Kastuļinas, Kombuļu, Konstantinovas, Krāslavas, Ķepovas, Piedrujas, Robežnieku, Skaistas, Svariņu, Šķaunes, Šķeltovas un Ūdrīšu. Novads atrodas Latvijas dienvidaustrumu daļā un robežojas ar Augšdaugavas, Preiļu, Rēzeknes un Ludzas novadiem, kā arī Baltkrievijas Republiku. Novada kopējā platība ir ~2 290 km² un tas ir viens no teritorijas ziņā lielākajiem novadiem Latvijā.

Novadam raksturīgs izteikts lauku teritoriju īpatsvars, zems iedzīvotāju blīvums un ievērojami attālumi starp apdzīvotajām vietām, kas ietekmē bērniem un ģimenēm paredzēto pakalpojumu pieejamību, īpaši attālākajos pagastos.

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistra datiem 2025. gada sākumā Krāslavas novadā bija deklarēti 21 256 iedzīvotāji, no kuriem 2 699 bija bērni vecumā līdz 18 gadiem, kas veido 12,7 % no kopējā iedzīvotāju skaita. No tiem 794 bērni bija vecumā no 0 līdz 6 gadiem, savukārt 1 905 bērni - vecumā no 7 līdz 17 gadiem.

Pēdējos gados novadā vērojama stabila iedzīvotāju skaita samazināšanās. Laikā no 2023. līdz 2025. gadam iedzīvotāju skaits samazinājies no 22 479 līdz 21 256 iedzīvotājiem jeb par 1 223 iedzīvotājiem (5,4 %). Vienlaikus bērnu skaits sarucis vēl straujāk – no 2 978 līdz 2 699 bērniem, kas ir samazinājums par 279 bērniem jeb 9,4 %. Īpaši izteikts samazinājums vērojams pirmsskolas vecuma (no 0 līdz 6 gadiem) bērnu grupā, kur bērnu skaits samazinājies no 915 līdz 794 bērniem jeb par 13,2 %.

Dzimtsarakstu nodaļas dati apliecina dzimstības samazināšanās tendenci. 2025. gadā reģistrēti 59 jaundzimušie, kas ir par 37 bērniem jeb 38,5 % mazāk nekā 2022. gadā, kad tika reģistrēti 96 jaundzimušie. No 2025. gadā dzimušajiem bērniem 24 bija zēni un 35 meitenes. Laulībā dzimuši 27 bērni, savukārt 28 bērniem atzīta paternitāte, bet 4 bērniem dzimšanas reģistrā nav ieraksta par tēvu. Dati raksturo arī ģimeņu struktūru. Pirmie bērni piedzimuši 20 māmiņām, otrie - 18, trešie - 10, ceturtie - 5, piektie - 3, sestie - 2, bet devītais bērns piedzimis vienā ģimenē. Tas liecina, ka vienlaikus ar kopējo dzimstības rādītāju samazināšanos novadā dzīvo daudzbērnu ģimenes, kurām nepieciešams ilgtermiņa pašvaldības atbalsts.

Demogrāfiskās tendences būtiski ietekmē pašvaldības pakalpojumu plānošanu, izglītības iestāžu tīkla attīstību un sociālo, veselības aprūpes un atbalsta pakalpojumu pieejamību. Samazinoties bērnu skaitam, vienlaikus pieaug nepieciešamība nodrošināt kvalitatīvus un pieejamus pakalpojumus plašā administratīvajā teritorijā, īpaši attālākajos pagastos.

Pašvaldības iniciatīvas un sociālā palīdzība

Pašvaldība īsteno ģimenēm draudzīgu politiku, nodrošinot bērna piedzimšanas pabalstu, organizējot jaundzimušo godināšanas pasākumus un sniedzot atbalstu daudzbērnu ģimenēm. 2025. gadā pašvaldības bērna piedzimšanas pabalstu saņēmušas 295 ģimenes, tai skaitā 65 ģimenes pirmreizēji pēc bērna piedzimšanas, 57 ģimenes, bērnam sasniedzot viena gada vecumu, un 172 ģimenes, bērnam sasniedzot divu, trīs vai četru gadu vecumu. Šāds daudzpakāpju atbalsta modelis nodrošina ilgstošāku pašvaldības atbalstu ģimenēm bērna pirmajos dzīves gados. Goda ģimenes var saņemt atlaidi Krāslavas peldbaseinā un kino apmeklējumam Krāslavas kultūras namā.

Vienlaikus sociālekonomiskā situācija daļā ģimeņu rada nepieciešamību pēc sociālā atbalsta, sociālajiem pakalpojumiem un speciālistu palīdzības. Pieaug pieprasījums pēc psiholoģiskā atbalsta, sociālās rehabilitācijas un preventīva darba ar ģimenēm, kurās pastāv sociālās atstumtības, nabadzības vai bērna attīstības riski.

Krāslavas novada pašvaldības sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēmā 2025.gadā:

- sociālais darbs veikts ar 318 personām, t.sk. ģimenēm ar bērniem, bāreņiem un jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes;
- materiālais atbalsts krīzes situācijās sniegts 10 ģimenēm;
- psiholoģiskais un sociālās rehabilitācijas atbalsts nodrošināts 75 bērniem, nodrošinot individuālus speciālistu, tai skaitā psihologa, pakalpojumus;
- ārpusģimenes aprūpē atradās 83 bērni;
- vecāku izglītošanas un atbalsta grupu pasākumos piedalījušās 12 ģimenes;
- krīzes centra vai īslaicīgas uzturēšanās pakalpojumi nodrošināti 28 bērniem un/vai ģimenēm krīzes situācijās;
- sociālā darba speciālisti veikuši 1503 ģimenes apsekošanas, izvērtējot bērnu dzīves apstākļus un ģimenes situāciju;
- pabalstu garantētā minimālā ienākuma (GMI) līmeņa nodrošināšanai saņēmušas 54 ģimenes ar bērniem;
- mājokļa pabalstu saņēmušas 135 ģimenes ar bērniem;
- ēdināšanas pabalstu vai atbalstu skolas un pirmsskolas vajadzībām saņēmušas 106 ģimenes ar bērniem;
- dažāda veida pabalstus, tai skaitā ikmēneša pabalsts mācībām, pabalsts ēdināšanas apmaksai, pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai, pabalsts sadzīves priekšmetu iegādei, saņēmušas 43 personas;
- ikmēneša pabalstu, pabalstu apģērba iegādei bērniem un atlīdzību par pienākumu pildīšanu saņēmušas 18 audžuģimenes.

Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 11. punktā noteikts, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir īstenot bērnu un aizgādnībā esošo personu tiesību un interešu aizsardzību. Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikti konkrēti pašvaldības pienākumi bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta otrās daļas 1. un 2. punktā noteikts, ka pašvaldība sniedz palīdzību un atbalstu ģimenēm, kurās ir bērni, garantējot ikvienam pašvaldības teritorijā dzīvojošam bērnam pajumti, siltumu, apģērbu un vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu, kā arī nodrošina ārpusģimenes aprūpi tiem bērniem, kuriem uz laiku vai patstāvīgi nav savas ģimenes vai kurus viņu pašu interesēs nedrīkst atstāt šajā ģimenē. Tāpat pašvaldības atbildībā ir nodrošināt bērnu tiesības uz izglītību, veselības aprūpi, saturīgu brīvā laika pavadīšanu, vecāku izglītošanu un citus pasākumus bērnu tiesību nodrošināšanai. Vienlaikus minētajā normatīvajā regulējumā atrunāta pašvaldību kompetence bērna tiesību aizsardzībā, paredzot, ka pašvaldība analizē stāvokli bērna tiesību ievērošanas jomā, izstrādā un īsteno bērna tiesību aizsardzības programmu pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanā Krāslavas novadā iesaistītas vairākas pašvaldības institūcijas un sadarbības partneri. Savu kompetenču ietvaros bērnu tiesību ievērošanu nodrošina Krāslavas novada Labklājības pārvalde, Sociālais dienests un Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centrs "Mūsmājas", Krāslavas novada bāriņtiesa, Izglītības pārvalde un izglītības iestādes, pašvaldības policija, jaunatnes lietu speciālisti, veselības aprūpes speciālisti, Dzimtsarakstu nodaļa, kā arī citas valsts un pašvaldības institūcijas. Būtisku ieguldījumu bērnu un ģimeņu atbalstā sniedz arī Krāslavas novada Veselības un sociālo pakalpojumu centrs "Dagda", nodrošinot veselības aprūpes pieejamību, tai skaitā ģimenes ārstu, ambulatoro un citu veselības aprūpes speciālistu pakalpojumus bērniem un ģimenēm,

SIA "Krāslavas slimnīca", kultūras un sporta iestādes, bibliotēku tīkls un nevalstiskās organizācijas. Kopumā bērnu un ģimeņu situāciju Krāslavas novadā raksturo demogrāfiskās lejupslīdes tendences, plaša un teritoriāli izkliedēta administratīvā teritorija, kā arī nepieciešamība nodrošināt vienlīdzīgu pakalpojumu pieejamību visiem novada bērniem. Vienlaikus novadā ir izveidota daudzveidīga institucionālā un sabiedriskā atbalsta sistēma, kas veido pamatu bērnu tiesību aizsardzības sistēmas, ģimeņu atbalsta un bērnu labbūtības stiprināšanai turpmākajos gados.

Investīcijas bērnu tiesību nodrošināšanas jomā

Laikposmā no 2017. līdz 2026. gadam Krāslavas novadā īstenoti un attīstīti daudzi savstarpēji papildinoši pasākumi, kas veicina bērnu drošību, labklājību un iekļaušanu sabiedrībā. Būtiskākie virzieni ir sociālo pakalpojumu attīstība bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un ģimenēm krīzes situācijās, veselīga dzīvesveida un slimību profilakses veicināšana, ģimenēm draudzīgas vides veidošana, kā arī jauniešu iesaiste izglītībā un nodarbinātībā. Pasākumi īstenoti, izmantojot Eiropas Savienības fondu, valsts un pašvaldības budžeta līdzekļus un sadarbojoties ar nevalstiskajām organizācijām.

- Sociālie pakalpojumi bērniem un ģimenēm

Nozīmīgs ieguldījums bērnu aizsardzībā ir deinstitucionalizācijas projekta ietvaros attīstītie sociālie pakalpojumi. Projekta noslēgumā novadā izveidoti vai attīstīti vairāki uz bērnu tiesībām vērsti pakalpojumi, tostarp ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (reorganizējot Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centru "Mūsmājas"), dienas centrs un sociālās rehabilitācijas centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem Pils ielā 5, Krāslavā. Šie pakalpojumi paplašina iespējas bērniem saņemt vajadzībām atbilstošu atbalstu, piedalīties ikdienas aktivitātēs un dzīvot ģimenei un kopienai tuvākā vidē. Attiecīgās infrastruktūras pielāgošanai izmantoti Eiropas Reģionālās attīstības fonda un pašvaldības līdzekļi, bet sociālās rehabilitācijas pakalpojumu izmaksu segšanai izmantots Eiropas Sociālā fonda finansējums. Pils ielā 5 Krāslavā atrodas arī krīzes centra pakalpojums un pārrobežu projekta ietvaros izveidotā multisensorā istaba.

Sociālo pakalpojumu pieejamību papildina vides pielāgošanas pasākumi. Krāslavas peldbaseinā iegādāts mobilais pacēlājs, kas atvieglo baseina izmantošanu cilvēkiem ar ierobežotu mobilitāti. Ēkā Pils ielā 5, Krāslavā, uzstādīts stacionārs kāpņu pacēlājs pakalpojumu pieejamībai bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Vides pieejamība tiek pakāpeniski ieviesta arī citās pašvaldības iestādēs, prioritāri tajās, kas saistītas ar sociālo aprūpi un veselības pakalpojumiem. LEADER projektā iegādāts specializēts transportlīdzeklis guļošu personu pārvadāšanai, plānots vēl viens.

- Veselības veicināšana un profilakse

2016.gadā Krāslavas novada pašvaldība ir iestājusies veselīgo pašvaldību tīklā, un vairākas pašvaldības iestādes ir Veselību veicinošo pašvaldību tīklā (Varavīksnes vidusskola 2016., PII "Pīlādzītis" 2020., Dagdas vidusskola un Ezernieku pamatskola 2022., vairākas iestādes izskata iespēju pievienoties tīklam). Daudzu gadu garumā novadā īstenotas pašvaldības budžeta finansētas aktivitātes un Eiropas Sociālā fonda projekti sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei. To ietvaros bērniem un ģimenēm piedāvātas bezmaksas nometnes, veselības dienas, fiziskās aktivitātes, peldētapmācība un izglītojošas nodarbības. Pasākumos izmantotas dažādas formas — sporta aktivitātes, lekcijas, diskusijas un uztura

meistarklases, lai bērni un jaunieši labāk izprastu veselīga dzīvesveida nozīmi un varētu apgūt praktiskas iemaņas.

Pašvaldības projektos īpaša uzmanība pievērsta bērnu attīstības posmiem un ģimenes atbalstam. Organizētas Topošo vecāku skolas un Jauno vecāku skolas aktivitātes, peldētapmācība un vingrošana ūdenī mazuļiem un viņu māmiņām, kā arī nodarbību cikli par pusaudžu pubertāti un reproduktīvo veselību. Veselības svētki pulcējuši dažāda vecuma novada iedzīvotājus, piedāvājot sportiskas aktivitātes, veselības eksprestestus un iespēju saņemt speciālistu atbildes uz jautājumiem. Divos noslēgtajos Eiropas sociālā fonda (ESF) projektos septiņu gadu garumā dažādām mērķa grupām tika piedāvāti daudzveidīgi bezmaksas pasākumi (ap 700 tikai pēdējo trīs gadu laikā Krāslavas pusē, un septiņu gadu laikā - 1050 pasākumi Dagdas pusē), piemēram, nometnes bērniem, veselības dienas, fiziskās aktivitātes – vingrošana ūdenī, tenisa, nūjošanas, fitnesa un futbola nodarbības, nodarbības jaunajiem vecākiem, peldētapmācība un gada lielākais pasākums – veselības svētki. Šobrīd jau tiek īstenots jauns projekts "Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumu īstenošana Krāslavas novadā", kura aktivitātes paredzētas līdz 2027. gada beigām. Plānotais turpinājums ietver arī pasākumus bērnudārzos, tostarp fiziskās aktivitātes un traumatisma profilaksi, veselīga uztura veicināšanu un ģimenēm paredzētas nodarbības.

SIA "Krāslavas slimnīca" veselības aprūpes infrastruktūras attīstībai īsteno projektu, kura galvenās darbības ir poliklīnikas lifta nomaiņa un ieejas mezgla vienkāršotā atjaunošana, kā arī medicīnisko iekārtu iegāde ambulatorās, terapijas, aprūpes un uzņemšanas nodaļas vajadzībām; regulāri tiek atjaunots iestādes materiāli – tehniskais nodrošinājums. Noslēgti projekti, kas vērsti uz veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras attīstību Veselības un sociālo pakalpojumu centrā "Dagda".

- Ģimenēm draudzīga vide un kopienas iesaiste

Lai novads būtu bērniem un ģimenēm draudzīgāks, tiek veidoti un uzraudzīti rotaļu laukumi, uzstādīti soliņi, atkritumu urnas un sakārtota teritorija, tostarp, Dagdā neliels rotaļu laukums 2026.gadā top Līdzdalības budžeta ietvaros. Publiskās ārtelpas attīstība un pieejamāka infrastruktūra veido apstākļus ģimenēm kopā pavadīt laiku un bērniem drošāk piedalīties sabiedriskajā dzīvē.

Ģimenisku vidi veidot palīdz arī projekti novada kultūrvietu attīstībai (Krāslavas pils komplekss un Krāslavas novada muzeja ar Amatniecības centra un Tūrisma informācijas centra piedāvājumu, Laimes muzejs Indrā, Jaundomes muiža, Andrupenes lauku sēta) un dabas vērtību saglabāšanai (dabas takas, izglītojoši pasākumi), publiskās ārtelpas labiekārtošanai (uzstādīti jauni vides objekti, laipa, soliņi, norādes, veikta apzaļumošana), ezera krastu sakopšanai. No lielākajiem publiskās ārtelpas projektiem pēdējos gados - skatu platforma pie jaunā Krāslavas tilta, teritorijas pie sociālā dienesta attīstība un multifunkcionālās trases izveide, skeitparka izveide. Mazajos projektos aktīvi iesaistās arī paši iedzīvotāji pašvaldības tradicionālajā projektu konkursā "Iedzīvotāji veido savu vidi", ko pašvaldība īsteno jau 17 gadus un kas 2026. izpelnījies Tiesībsarga atzinību par iedzīvotāju iesaisti konkursā "Laba pārvaldība pašvaldībā".

Sadarbībā ar aktīvākajām novada biedrībām regulāri tiek organizēti ģimeniski pasākumi – Mazo novadnieku svētki (tā saucamie Sudraba karotīšu svētki) ar rotāto ratiņu gājienu, Tēvu dienas un Māmiņu dienas aktivitātes, pasākumi radošajā kvartālā "Īla", pārgājieni, velo un laivu braucieni, notiek pilsētu un pagastu svētki, izstādes un koncerti. Daudzas biedrības aktīvi iesaistās veselīga dzīvesveida popularizēšanas aktivitātēs, organizējot nometnes, veselības

dienas un citus izglītojošus pasākumus, piemēram, biedrība "Sportists" organizē krāslaviešu iemīļoto velokrosu, biedrība "Krāslavas māmiņu klubs" - daudzveidīgus izglītojošus un izklaides pasākumus – mazo grāfu un grāfieņu svētkus, STEM aktivitātes, izglītojošus pasākumus par Krāslavas koka arhitektūras mantojumu; infrastruktūras attīstībai sadarbībā ar Krāslavas māmiņu klubu LEADER pasākuma projekta ietvaros uzstādīta Meža taka pie Krāslavas novada Tūrisma informācijas centra un bērnu rotaļu laukums pie Persteņa ezera. Ar biedrības "Volejbola klubs" atbalstu – labiekārtota Zirga ezera pludmale, ar biedrības "Galšūnmuiža" iniciatīvu – izveidota taka gar Dagdas ezeru utt. Kā labās prakses piemēru var minēt arī Krāslavas novada PII "Pīlādzītis" sadarbību ar biedrību "Pīlādzītis klubs", kur biedrības atbalsts ļauj papildināt pašvaldības nodrošinātos pakalpojumus – bērniem ar īpašām vajadzībām organizētas papildu nodarbības pēc Barboleta līdzsvara platformas metodikas, kā arī bezmaksas vasaras nodarbības ar logopēdiem Krāslavas novada bērniem. Šāda sadarbība parāda, ka NVO var būt nozīmīgs resurss agrīnā atbalsta pakalpojumu paplašināšanā.

Iedzīvotāju iesaistes aktivitātes stiprina ģimeņu savstarpējos kontaktus un veicina bērnu līdzdalību vietējās kopienas norisēs. Biedrību iesaiste ievērojami palīdz pašvaldības iniciatīvas papildināt ar ģimenēm un bērniem saistošām aktivitātēm.

- Izglītība un sports

Pašvaldības īstenojusi vērienīgu Eiropas reģionālās attīstības fonda (ERAF) Krāslavas novada vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūras sakārtošanai un mācību vides uzlabošanai, kura ietvaros 2018. gadā atklāts renovētais Krāslavas pils parka stadions, modernizēta mācību vide Krāslavas ģimnāzijā un Krāslavas Varavīksnes vidusskolā, īstenota dienesta viesnīcas būvniecība.

2022. gadā Dagdas vidusskolas ēkas atjaunošanai īstenots projekts ASV Bruņoto spēku Eiropas virspavēlniecības humānās palīdzības programmas ietvaros, savukārt, 2026.gadā uzsākts apjomīgs projekts iestādes infrastruktūras modernizācijai ar ERAF līdzfinansējumu.

Pašvaldības Izglītības pārvalde īstenojusi arī vairākus Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektus - kompetenču pieejas balstītai vispārējās izglītības satura attīstībai, izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai, NVA nereģistrēto NEET jauniešu prasmju attīstībai un to iesaistei izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībai, izglītojamo priekšlaicīgu mācību pārtraukšanas samazināšanai, karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās izglītības iestādēs, "Skola kopienā" u.c.

Jāpiezīmē, ka Krāslavas novada pašvaldība turpina mērķtiecīgi atbalstīt profesionālās izglītības attīstību novadā, sadarbībā ar Rīgas Valsts tehnikumu (RVT) Krāslavas teritoriālo struktūrvienību, piemēram, Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas projektā "Mobility" un citos, un arī ar pašvaldības budžeta finansējumu.

Daudzas lietas infrastruktūras attīstībai paveiktas ar pašvaldības budžeta finansējumu – īstenota peldbaseina būvniecība (ar skvoša zāli un TRX sistēmu), Krāslavas pamatskolas sporta zāles būvniecība, izveidots tenisa korts, regulāri tiek uzlabota novada vispārējās un interešu izglītības iestāžu infrastruktūra u.c.

Fizisko aktivitāšu veicināšanai projektu ietvaros Krāslavā izveidots skeitparks, uzstādīti āra trenažieri, tenisa un šaha galdi, tiek labiekārtots sporta laukums Dagdā, Krāslavā plānots atjaunot basketbola laukumu, uzstādīt papildu galda tenisa un šaha aprīkojumu ārtelpai, iegādāties hokeja bortus utml.

- Atbalsts jauniešiem izglītībā un nodarbinātībā

Jauniešu sociālās iekļaušanas veicināšanai īstenoti projekti "Proti un Dari!", kura dalībnieki ar programmas vadītāja un mentora atbalstu veido un īsteno individuālas pasākumu programmas. Tas paredz individuālu atbalstu jauniešiem 15–29 gadu vecumā, kuri nemācās, nestrādā, neapgūst arodu un nav reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieki. Atbalsts palīdz jauniešiem apmeklēt mācību kursus, iegūt pirmo darba pieredzi, risināt mobilitātes grūtības, turpināt izglītību vai uzsākt darba gaitas. Septiņu gadu garumā uzrunāti vairāki simti jauniešu, bet savu individuālo pasākumu programmu, ar programmas vadītāja un mentora atbalstu, īstenoja 60 projekta dalībnieki; šobrīd notiek projekta turpinājums.

Daudzus gadus tiek īstenoti pašvaldības tradicionālie projektu konkursi jauniešu iniciatīvām (tiek īstenotas vidēji 15-20 idejas gadā) un biznesa ideju ieviešanai (vidēji 2-3 idejas gadā).

Pēdējos gados Krāslavas novadā bērnu aizsardzības un atbalsta jomā pakāpeniski veidota plašāka pakalpojumu un aktivitāšu sistēma. Būtiskākie rezultāti ir sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu attīstība bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, pieejamākas vides veidošana, veselības pratības un drošu paradumu veicināšana, ģimeņu iesaiste kopienas dzīvē un mērķēts atbalsts jauniešiem, kuri nonākuši ārpus izglītības vai nodarbinātības. Turpmāko pasākumu īstenošana turpinās nostiprināt bērnu un ģimeņu atbalsta iespējas novadā.

2. Atbalsts bērna attīstībai, izglītībai un saturīgai brīvā laika pavadīšanai

Izglītība ir viens no būtiskākajiem bērna attīstības, sociālās integrācijas un nākotnes iespēju priekšnoteikumiem. Krāslavas novada pašvaldība nodrošina pieejamu pirmsskolas, vispārējo, profesionālās ievirzes un interešu izglītību, vienlaikus veicinot bērnu iesaisti sporta, kultūras, jaunatnes un brīvā laika aktivitātēs.

Izglītības jomas attīstību koordinē **Krāslavas novada Izglītības pārvalde**, kuras pārraudzībā darbojas piecas vispārējās izglītības iestādes, trīs pirmsskolas izglītības iestādes, Krāslavas novada Sporta skola, Krāslavas novada Mūzikas un mākslas skola un Krāslavas Bērnu un jauniešu centrs.

2025./2026. mācību gadā Krāslavas novada vispārējās izglītības iestādēs mācījās 1 458 skolēni. Lielākā izglītības iestāde novadā ir Krāslavas ģimnāzija, kurā izglītību apguva 581 skolēns, tai skaitā skolēni speciālajās pamatizglītības programmās. Krāslavas Varavīksnes vidusskolā mācījās 334 skolēni, Dagdas vidusskolā – 344 skolēni, Ezernieku pamatskolā – 110 skolēni, bet Aleksandrovas pamatskolā – 89 audzēkņi. Ņemot vērā bērnu skaita samazināšanās tendenci novadā, izglītības pieejamības saglabāšana visā teritorijā ir viens no būtiskākajiem izaicinājumiem turpmākajos gados.

Pirmsskolas izglītības programmas 2025.gadā apguva vairāk nekā 500 bērni. Pirmsskolas izglītības pieejamība ir īpaši nozīmīga, ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas un nepieciešamību savlaicīgi identificēt bērnu attīstības, valodas un mācīšanās grūtības. Vienlaikus pirmsskolas vecuma bērnu skaits novadā pēdējo gadu laikā samazinājies par 13,2 %, kas ilgtermiņā var ietekmēt izglītības iestāžu noslodzi un pakalpojumu organizēšanu.

Pašvaldība nodrošina obligātās izglītības ieguves uzraudzību, regulāri apzinot bērnus, kuri nav iesaistīti izglītības procesā vai kuriem pastāv priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks. Vienlaikus tiek īstenoti preventīvi pasākumi vecāku informēšanai par izglītības nozīmi bērna attīstībā un sociālajā integrācijā. Programmas īstenošanas periodā nepieciešams turpināt pilnveidot datu apmaiņu un agrīnas risku identificēšanas mehānismus, lai mazinātu izglītības pārtraukšanas riskus.

Būtiska uzmanība novadā tiek pievērsta **iekļaujošās izglītības** attīstībai. Vairākās izglītības iestādēs tiek īstenotas speciālās izglītības programmas bērniem ar mācīšanās grūtībām, intelektuālās attīstības un citiem funkcionāliem traucējumiem. Īpaša loma šajā jomā ir Aleksandrovas pamatskolai, kurā tiek nodrošināta speciālā pirmsskolas, pamatizglītības un profesionālās pamatizglītības programmu apguve, kā, piemēram, "Ēdināšanas pakalpojumi" un "Komerczinības".

2025.gadā izglītības iestādēs tika nodrošināta dažādu atbalsta speciālistu pieejamība. Krāslavas ģimnāzijā un Krāslavas Varavīksnes vidusskolā strādāja psihologs, speciālais pedagogs, sociālais pedagogs, logopēds un trīs asistenti. Aleksandrovas pamatskolā bērniem bija pieejams psihologs, sociālais pedagogs, trīs logopēdi un četri pedagogu palīgi. Pirmsskolas izglītības iestādēs nodarbināti logopēdi, psihologi, speciālie pedagogi, asistenti un pedagogu palīgi; liela nozīme ir arī ABA speciālistiem, koriģējošās vingrošanas nodarbībām un individuālajiem plāniem. PII "Pīlādzītis" 63 bērni apguva 6 speciālās izglītības programmas, savukārt, pieci asistenti nodrošināja individuālu atbalstu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem.

Vienlaikus saglabājas nepieciešamība pilnveidot izglītības iestāžu fizisko pieejamību bērniem ar kustību traucējumiem, paplašināt atbalsta personāla pieejamību un stiprināt pedagogu profesionālās kompetences darbā ar bērniem ar speciālām vajadzībām. Šo mērķu sasniegšanai izglītības iestādes iesaistās profesionālās pilnveides un izglītības attīstības projektos, kā, piemēram, "Pedagogu profesionālā atbalsta sistēmas izveide", "STEM un

pilsoniskās līdzdalības norises plašākai izglītības pieredzei un karjeras izvēlei" un "Skola - kopienā". Vairākas izglītības iestādes, piemēram, Varavīksnes vidusskola, ir iesaistījušās ES Erasmus+ programmā.

Bērnu personības attīstībā nozīmīga loma ir **interešu izglītībai**. Krāslavas Bērnu un jauniešu centrā 2025.gadā tika īstenotas 24 interešu izglītības programmas, kurās iesaistījās 468 audzēkņi. Programmu saturs aptvēra STEM jomu, tehnisko jaunradi, rokdarbus, foto mākslu, folkloru, deju un citas radošās aktivitātes. Tas veicina bērnu talantu attīstību, sociālo prasmju pilnveidi un saturīgu brīvā laika pavadīšanu. Latgales plānošanas reģions sadarbībā ar pašvaldībām un izglītības pārvaldēm 2026.gada nogalē nodrošinās interešu izglītības programmas "Es – uzņēmējs!" īstenošanu Krāslavas Varavīksnes vidusskolā, Krāslavas ģimnāzijā, PII "Pienenīte" un PII "Pīlādzītis". Programmas mērķis ir sekmēt bērnu un jauniešu uzņēmējdarbības kompetences, pilsoniskās līdzdalības, iniciatīvas, finanšu pratības prasmju un izpratnes par lēmumu pieņemšanas procesiem attīstību.

Augstu bērnu un jauniešu iesaisti kultūras aktivitātēs apliecina dalība XIII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku procesā, kurā bija iesaistīti 590 Krāslavas novada bērni un jaunieši. Kultūras aktivitātes sekmē radošumu, piederības sajūtu kopienai, pilsonisko līdzdalību un kultūras identitātes saglabāšanu.

Profesionālās ievirzes izglītību novadā nodrošina Mūzikas un mākslas skola un Sporta skola. Mūzikas un mākslas skolā 2025.gadā mācījās 204 audzēkņi, savukārt Sporta skolā trenējās 343 audzēkņi septiņos sporta veidos. Audzēkņu sasniegumi valsts un starptautiska līmeņa konkursos un sacensībās apliecina profesionālās ievirzes izglītības kvalitāti un tās nozīmi bērnu talantu attīstībā.

Bērnu attīstību un mūžizglītības paradumu veidošanos papildina bibliotēku, kultūras iestāžu un jaunatnes darba aktivitātes. Bibliotēku tīkls nodrošina pieeju informācijas resursiem, lasītveicināšanas pasākumiem un digitālo prasmju attīstīšanai, savukārt jaunatnes iniciatīvas un kopienu aktivitātes veicina jauniešu līdzdalību un piederību vietējai sabiedrībai.

Bērnu emocionālās drošības stiprināšanai izglītības iestādēs tiek īstenota KiVa pretbulinga programma, veselību veicinošas aktivitātes, karjeras izglītības pasākumi un skolēnu pašpārvalžu darbība. Šīs iniciatīvas veicina drošu un atbalstošu mācību vidi, kā arī bērnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā.

Krāslavas peldbaseins sadarbībā Bērnu un jauniešu centru un ārpakalpojuma treneriem organizē peldētapmācības nodarbības. Goda ģimenes karšu īpašniekiem Krāslavas peldbaseinā tiek piemērota 20 % atlaide.

Arī biedrība "Krāslavas māmiņu klubs" piedāvā STEM un tehniskās jaunrades aktivitātes bērniem, paplašinot pašvaldības izglītības iestāžu un Krāslavas BJC piedāvājumu, kā arī piedāvājot drošas trešās vietas pakalpojumam starp skolu un mājām koprades telpā.

Krāslavas novadā ir nodrošināts daudzveidīgs izglītības un bērnu attīstības iespēju piedāvājums, tomēr demogrāfiskā lejupslīde un plašā administratīvā teritorija rada izaicinājumus pakalpojumu pieejamības saglabāšanai. Turpmākajos gados prioritāri nepieciešams:

- nodrošināt obligātās izglītības ieguves uzraudzību un mazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riskus;
- pilnveidot izglītības iestāžu pieejamību bērniem ar kustību traucējumiem;
- stiprināt atbalsta personāla kapacitāti un pedagogu kompetences darbā ar bērniem ar speciālām vajadzībām;
- saglabāt izglītības, interešu izglītības un profesionālās ievirzes pakalpojumu pieejamību lauku teritorijās;
- sekmēt atlaižu sistēmas pilnveidošanu Goda ģimenēm pašvaldības kultūras iestādēs, pirmsskolas izglītības iestādēs, sporta skolas, mūzikas un mākslas skolas pakalpojumos;

- veicināt bērnu un jauniešu iesaisti kultūras, sporta, STEM, digitālajās un jaunatnes aktivitātēs, nodrošinot vienlīdzīgas attīstības iespējas visā novada teritorijā.

3. Bērnu un jauniešu līdzdalība novada dzīvē

Bērnu tiesības paust savu viedokli un tikt uzklausītiem ir viens no ANO Konvencijā par bērna tiesībām nostiprinātajiem pamatprincipiem un būtisks priekšnoteikums bērnu līdzdalībai sabiedriskajā dzīvē. Bērnu tiesību aizsardzības likums paredz bērna tiesības atbilstoši vecumam un briedumam izteikt savu viedokli visos jautājumos, kas viņu skar, savukārt valsts un pašvaldību institūcijām ir pienākums šo viedokli ņemt vērā.

Krāslavas novada pašvaldība sekmē bērnu un jauniešu līdzdalību, veidojot iespējas iesaistīties izglītības iestāžu darbībā, jaunatnes iniciatīvās, sabiedriskajos procesos un vietējās kopienas aktivitātēs. Jauniešu iesaiste ir nozīmīgs priekšnoteikums pilsoniskās sabiedrības attīstībai un piederības sajūtas stiprināšanai novadam.

Atbilstoši pēdējiem pieejamajiem attīstības plānošanas dokumentos apkopotajiem datiem, novadā bija deklarēti 2 593 jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanās tendences, jauniešu iesaiste vietējās kopienas dzīvē un attīstības procesos kļūst arvien nozīmīgāka.

Būtisks līdzdalības mehānisms ir skolēnu pašpārvaldes, kas darbojas novada izglītības iestādēs. Pašpārvaldes pārstāv skolēnu intereses un nodrošina bērnu līdzdalības iespēju izglītības iestāžu lēmumu pieņemšanas procesos. Dalība pašpārvaldēs attīsta līderību, komunikācijas prasmes, atbildību un izpratni par demokrātisku lēmumu pieņemšanu.

Jauniešu iniciatīvu attīstību veicina pašvaldības organizētie projektu konkursi, kuros jaunieši var īstenot savas idejas un risināt kopienai aktuālus jautājumus. 2025.gadā Krāslavas Bērnu un jauniešu centra audzēkņi sekmīgi piedalījās pašvaldības jauniešu iniciatīvu projektu konkursā, īstenojot projektu "Mēs atbalstām videi draudzīgu dzīvesveidu!". Projektā piedalījās arī Krāslavas Varavīksnes vidusskolas, Krāslavas ģimnāzijas un Dagdas vidusskolas jaunieši. Šāda pieeja stiprina jauniešu spēju plānot, organizēt un uzņemties atbildību par sabiedriski nozīmīgu aktivitāšu īstenošanu.

Svarīga loma jauniešu līdzdalības veicināšanā ir arī neformālajai izglītībai, brīvprātīgajam darbam un iesaistei vietējās kopienas iniciatīvās. Dažādās novada teritorijās jaunieši piedalās kultūras, sporta, vides sakopšanas, sabiedriskajās un labdarības aktivitātēs, gūstot praktisku pieredzi sadarbībā, projektu īstenošanā un kopienas attīstībā.

Novadā darbojas jaunatnes lietu speciālists, kurš plāno un koordinē darbu ar jauniešiem, sadarbojoties ar jaunatnes darbiniekiem, skolēnu pašpārvaldēm, jauniešu grupām, nevalstiskajām organizācijām un citām institūcijām, sniedz informāciju par līdzdalības iespējām, motivē jauniešus iesaistīties sabiedriskajos procesos un savas dzīves kvalitātes uzlabošanā, kā arī sekmē digitālās sistēmas veidošanu novadā, integrējot digitālā darba metodes kā mūsdienīgu rīku jauniešu informēšanai un iesaistei neformālajā izglītībā. Jauniešiem pieejamas arī neformālās izglītības, brīvprātīgā darba un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas, ko Krāslavas BJC jaunatnes darbinieki nodrošina jauniešu centros/ telpās Krāslavā, Dagdā, kā arī Dagdas un Andzeļu pagastos. Katru gadu tiek organizēts pašvaldības jauniešu iniciatīvu konkurss.

Jauniešu līdzdalības iespējas novadā papildina aktīvs nevalstisko organizāciju sektors. Dažādās pagastu teritorijās darbojas jauniešu biedrības un iniciatīvu grupas, tostarp biedrības "Robežnieku kodols", "Laimīgi Indrā", "Dagne", "Orhidejas", "Senna", "Laimis spuorni", "Ašo kompānija", "Skola ar nākotni" un citas. Šīs organizācijas veicina jauniešu iniciatīvu attīstību, brīvprātīgo darbu, vietējās kopienas aktivitātes un līdzdalību sabiedriskajos procesos.

Nozīmīga loma jauniešu sociālās aktivitātes un nodarbinātības veicināšanā ir arī pašvaldības īstenotajām programmām un projektiem. Krāslavas novadā tiek organizēta **skolēnu vasaras nodarbinātība** pašvaldības iestādēs un pagastu pārvaldēs, sniedzot jauniešiem pirmo darba pieredzi un izpratni par darba tirgu. Vienlaikus jauniešiem pieejami dažādi

uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti, tostarp jauniešu biznesa ideju konkursi, kas veicina iniciatīvu, uzņēmējspēju un ekonomisko aktivitāti.

Pašvaldībā tiek īstenoti arī mērķēti pasākumi jauniešu sociālās atstumtības mazināšanai un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku novēršanai. Projektu "Proti un Dari!", „PuMPuRS" un citu iniciatīvu ietvaros jauniešiem tiek nodrošināts individuāls atbalsts, motivācijas pasākumi un iesaiste izglītības, nodarbinātības un sabiedriskajās aktivitātēs, veicinot viņu veiksmīgu integrāciju sabiedrībā. Jaunākais no projektiem ir uzsākts 2026.gada rudenī programmā "Skola kopienā", kur kā viena no projekta aktivitātēm tiek īstenots biedrības "Krāslavas māmiņu klubs" projekts sadarbībā ar Krāslavas ģimnāzijas skolēniem vecumposmā no 1.līdz 12.klasei, mazinot sociālā atstumtības riskus un veicinot piederību kopienai.

Kopumā Krāslavas novadā ir izveidota daudzveidīga bērnu un jauniešu līdzdalības sistēma, kas nodrošina iespējas iesaistīties izglītības iestāžu pašpārvaldēs, jauniešu iniciatīvās, brīvprātīgajā darbā, kultūras, sporta un sabiedriskajās aktivitātēs. Vienlaikus par būtisku turpmākās attīstības uzdevumu saglabājas bērnu un jauniešu līdzdalības paplašināšana pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesos, īpaši sekmējot lauku teritorijās dzīvojošo jauniešu iesaisti, jauniešu konsultatīvo mehānismu attīstību un jauniešu viedokļa sistemātisku iekļaušanu pašvaldības lēmumu pieņemšanas un attīstības plānošanas procesos.

4. Bērna veselība, emocionālā labbūtība un drošība

Bērna veselība, emocionālā labbūtība un drošība ir būtiski priekšnoteikumi pilnvērtīgai attīstībai, sekmīgai izglītības ieguvei un sociālajai integrācijai. Krāslavas novada pašvaldība veicina veselības aprūpes, veselības veicināšanas, psiholoģiskā atbalsta un profilakses pasākumu pieejamību, vienlaikus saskaroties ar izaicinājumiem, ko rada plašā teritorija, iedzīvotāju izkliede un veselības aprūpes speciālistu trūkums.

Primārās veselības aprūpes pakalpojumi bērniem novadā tiek nodrošināti 17 ģimenes ārstu praksēs, SIA "Krāslavas slimnīca" un Krāslavas novada Veselības un sociālo pakalpojumu centrā "Dagda". Bērniem un ģimenēm pieejamas ģimenes ārstu konsultācijas, profilaktiskās apskates, vakcinācija, diagnostiskie izmeklējumi, rehabilitācijas pakalpojumi un atsevišķu speciālistu konsultācijas.

Tomēr veselības aprūpes pieejamību ietekmē novada ģeogrāfiskā specifika. Attālākajās teritorijās dzīvojošajām ģimenēm speciālistu pakalpojumu saņemšana bieži ir saistīta ar papildu transporta un laika izmaksām. Trūkst jauno speciālistu, regulāri notiek veselības reformas. Īpaši jūtams ir bērnu psihiatru, psihologu, rehabilitācijas speciālistu un citu šauras specializācijas speciālistu pieejamības trūkums. Šī problēma ir aktuāla arī plašākā reģionālā mērogā, jo speciālistu pieejamība ārpus lielajiem centriem ir ierobežota.

Bērnu emocionālās labbūtības veicināšanā nozīmīga loma ir izglītības iestādēm. Lielākajās novada skolās un pirmsskolas izglītības iestādēs pieejams atbalsta personāls. Krāslavas ģimnāzijā strādā psihologs, speciālais pedagogs, logopēds un asistenti, Aleksandrovas pamatskolā - psihologs, sociālais pedagogs, trīs logopēdi un pedagogu palīgi, savukārt pirmsskolas izglītības iestādēs "Pienenīte" un "Pīlādzītis" tiek nodrošināts psihologa, logopēdu, asistentu un pedagogu palīgu atbalsts. Vairākas izglītības iestādes īsteno KiVa pretbulinga programmu, kas veicina drošas un cieņpilnas vides veidošanu, samazina vardarbības riskus un stiprina skolēnu sociāli emocionālās prasmes.

Pirmsskolā ļoti svarīgi ir vecākiem nodrošināt konsultācijas pozitīvas audzināšanas jautājumos, par tādām tēmām kā adaptācija, komunikācija, emociju regulācija, pozitīva disciplinēšana, miegs, sensorās vajadzības un droša viedierīču lietošana.

Emocionālās noturības un psihiskās veselības veicināšanai novadā tiek īstenoti dažādi projekti un iniciatīvas. Pirmsskolas izglītības iestāde "Pienenīte" pirms dažiem gadiem iesaistījusies pārrobežu projektā "Colorful Emotions", kura ietvaros pedagogi apguvuši emocionālās attīstības, drošības un pasaku terapijas metodes darbam ar bērniem. Dagdas pilsētas pirmsskolas izglītības iestāde "Saulīte" piedalās projektā par kompetenču attīstīšanu darbam ar bērniem ar īpašām vajadzībām, stiprinot pedagogu profesionālās prasmes iekļaujošas un emocionāli atbalstošas vides veidošanā. Savukārt, projekts "Skola - kopienā" sekmē sadarbību starp ģimenēm, skolām un pašvaldību, veicinot bērnu piederības sajūtu un labbūtību.

Veselīga dzīvesveida veicināšana ir viena no pašvaldības prioritātēm. Kopš 2018.gada novadā tiek īstenotas veselības veicināšanas aktivitātes Eiropas Sociālā fonda projektu ietvaros. Bērniem un jauniešiem regulāri tiek nodrošinātas veselības veicināšanas aktivitātes, izglītojošas nodarbības par uzturu, fiziskajām aktivitātēm, reproduktīvo veselību un slimību profilaksi. Šo aktivitāšu mērķis ir veicināt veselīgus paradumus jau agrīnā vecumā un mazināt veselības riskus ilgtermiņā.

Būtiska preventīvā darba sastāvdaļa ir atkarību profilakse. Izglītības iestādēs un jaunatnes darbā tiek organizētas izglītojošas aktivitātes par smēķēšanas, alkohola, narkotisko un citu psiho aktīvo vielu lietošanas riskiem. Pieaugot digitālo tehnoloģiju lomai bērnu ikdienā, arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta arī procesu atkarību, īpaši pārmērīgas interneta un viedierīču lietošanas, profilaksei.

Digitālā vide bērniem rada gan attīstības iespējas, gan jaunus riskus. Kibermobings, vardarbīgs saturs, personas datu drošība un dažādi tiešsaistes apdraudējumi kļūst par nozīmīgiem bērnu drošības jautājumiem. Tādēļ nepieciešams sistemātiski attīstīt bērnu, vecāku un pedagogu digitālās drošības prasmes un medijpratību. Digitālajā prevencijā ir īpaši svarīgs mērķtiecīgs digitālais darbs ar jaunatni (izglītošana par drošību internetā, sociālo tīklu izmantošanu, digitālo higiēnu, dažādu digitālo rīku izmantošanu) visā novada teritorijā, kuru īstenotu gan jaunatnes speciālisti, gan bibliotēkas, izglītības iestādes, biedrības un citas iesaistītās puses.

Kopumā Krāslavas novadā ir izveidota veselības, emocionālā atbalsta un labbūtības veicināšanas atbalsta sistēma, tomēr turpmākajos gados īpaša uzmanība pievēršama veselības aprūpes speciālistu piesaistei, pakalpojumu pieejamības uzlabošanai lauku teritorijās, psiholoģiskā atbalsta stiprināšanai izglītības iestādēs, kā arī mērķtiecīgai psihiskās veselības, atkarību profilakses un digitālās drošības pasākumu attīstīšanai bērniem un jauniešiem.

5. Sociālais atbalsts bērniem un ģimenēm

Bērna labklājības nodrošināšanā būtiska nozīme ir savlaicīgam, pieejamam un bērna vajadzībām atbilstošam sociālajam atbalstam. Krāslavas novada pašvaldība nodrošina sociālo palīdzību, sociālos pakalpojumus, rehabilitācijas un krīzes atbalsta pasākumus bērniem un ģimenēm, īpašu uzmanību pievēršot agrīnai problēmu identificēšanai, ģimenes funkcionēšanas stiprināšanai un bērna tiesību aizsardzībai.

Sociālā darba organizēšana ar ģimenēm un bērniem

Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu organizēšanu Krāslavas novadā nodrošina Krāslavas novada Labklājības pārvalde, kuras struktūrā darbojas Sociālais dienests, Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centrs "Mūsmājas" un Veselības un sociālo pakalpojumu centrs "Dagda", kā arī citi sociālo pakalpojumu sniedzēji.

2025.gadā sociālā darba pakalpojumi tika nodrošināti 318 personām, tostarp ģimenēm ar bērniem, bērniem, kuri palikuši bez vecāku gādības, bāreņiem un jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām. Sociālo darbu nodrošināja 10 sociālie darbinieki.

Lai izvērtētu ģimeņu situāciju un bērnu aprūpes apstākļus, sociālie darbinieki 2025.gadā veica 1503 mājas vizītes. Sociālā darba prioritāte ir savlaicīga riska faktoru identificēšana, nepieciešamā atbalsta nodrošināšana un tādu apstākļu radīšana, kas ļauj bērnam augt drošā ģimeniskā vidē, pēc iespējas novēršot nepieciešamību pēc ārpusģimenes aprūpes.

Sociālā darba ar ģimenēm ar bērniem pamatā ir individuāls ģimenes situācijas izvērtējums, risku novērtēšana, atbalsta plānošana un starpinstitucionāla sadarbība bērna labāko interešu nodrošināšanai.

Krāslavas novada Sociālais dienests savā darbā ievieš Labklājības ministrijas izstrādāto metodiku "Sociālais darbs ģimenēm ar bērniem", kas paredz vienotu, uz ģimeni vērstu gadījuma vadīšanas pieeju. Metodikas izmantošana veicina vienotu darba kvalitāti, palīdz savlaicīgi identificēt riskus bērna drošībai un labklājībai, kā arī nodrošina mērķtiecīgu atbalsta pasākumu plānošanu.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu sociālo darbu ar ģimenēm, kurās aug bērni, Sociālajā dienestā darbojas atsevišķa struktūrvienība darbam ar šo mērķa grupu. Sociālie darbinieki nodrošina individuālu pieeju katrai ģimenei, regulāri izvērtējot situācijas izmaiņas, sasniedzamos mērķus un nepieciešamos atbalsta pasākumus.

Sociālā darba ietvaros ģimenēm un bērniem tiek nodrošināti dažādi sociālie pakalpojumi ar atbalsta, rehabilitācijas un krīzes situāciju risināšanas funkciju. Sociālais dienests sadarbojas ar izglītības iestādēm, bāriņtiesu, Valsts un pašvaldības policiju, veselības aprūpes speciālistiem un citām institūcijām, lai savlaicīgi identificētu bērna vajadzības un nodrošinātu koordinētu palīdzību.

Sociālie pakalpojumi un palīdzība krīzes situācijās

Krāslavas novadā pieejami gan sociālās palīdzības pabalsti, gan sociālie pakalpojumi bērniem, ģimenēm ar bērniem un personām krīzes situācijās.

2025.gadā sociālo palīdzību saņēma 1929 personas no 1375 mājsaimniecībām. Pabalsts krīzes situācijā tika piešķirts 10 ģimenēm.

Nozīmīga loma krīzes situāciju risināšanā ir Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centram "Mūsmājas", kas nodrošina krīzes centra pakalpojumu, ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu bērniem ārpusģimenes aprūpē, sociālās rehabilitācijas un dienas aprūpes centra pakalpojumus bērniem.

2025.gadā krīzes centra pakalpojumu saņēma 28 klienti. Biežākie palīdzības saņemšanas iemesli ir krīzes situācijas ģimenēs, vecāku prasmju trūkums, ģimenes konflikti, bērnu uzvedības grūtības un psiho emocionālas problēmas.

Krīzes centra pakalpojumi tiek nodrošināti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, darbojoties 24/7 režīmā un nodrošinot bērniem un ģimenēm savlaicīgu psiholoģisko un sociālo atbalstu, konfidencialitāti un drošu vidi. Pakalpojuma sniegšanā tiek ievērots bērna līdzdalības princips – bērna viedokļa uzklausīšana, informēšana par iespējamiem risinājumiem un bērna labāko interešu prioritāte.

Piešķirot krīzes centra pakalpojumu, Sociālais dienests izvērtē bērna un ģimenes situāciju, identificē riskus bērna drošībai un labklājībai, kā arī sadarbojas ar bāriņtiesu un citām iesaistītajām institūcijām. Pakalpojuma mērķis ir mazināt krīzes situācijas sekas, stiprināt ģimenes spēju nodrošināt bērna vajadzības un, ja tas atbilst bērna interesēm, veicināt bērna atgriešanos ģimeniskā vidē.

Mazas pašvaldības griezumā atsevišķi netiek atsevišķā programmā izdalīts darbs ar ielu bērniem, jo jautājums nav tik aktuāls; pašvaldības policija, kā 24/7 strādājoši speciālisti, veic preventīvu uzraudzību.

Atbalsts bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenēm

Krāslavas novada pašvaldība nodrošina sociālos un rehabilitācijas pakalpojumus bērniem ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem, veicinot bērnu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un ģimeņu spēju nodrošināt bērna vajadzības.

2025.gadā sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 75 bērni. Kopumā tika nodrošinātas 638 speciālistu konsultācijas un nodarbības, tai skaitā fizioterapeita, logopēda, psihologa un sociālā pedagoga atbalsts.

Bērniem ar funkcionāliem traucējumiem pieejams arī asistenta pakalpojums, kas palīdz bērnam iesaistīties izglītības, sabiedriskajās un ikdienas aktivitātēs, mazinot funkcionālo ierobežojumu radītos šķēršļus. 2025. gadā Sociālais dienests nodrošināja asistenta pakalpojumu vidēji 18 bērniem mēnesī. Salīdzinot ar 2024. gadu, kad pakalpojumu saņēma vidēji 14 bērni mēnesī, vērojama pakalpojuma pieejamības un pieprasījuma palielināšanās.

Izglītības iestādēs bērniem ar speciālām vajadzībām tiek nodrošināts papildu atbalsts. Piemēram, PII "Pīlādzītis" 63 bērni apguva speciālās izglītības programmas, bet pieci asistenti nodrošināja individuālu atbalstu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem.

Būtisks agrīnās intervences un preventīvā darba instruments ir ģimenes asistenta pakalpojums, kas tiek nodrošināts ģimenēm, kurās konstatēti riski bērna aprūpē vai audzināšanā. Ģimenes asistents palīdz vecākiem attīstīt praktiskās bērna aprūpes un audzināšanas prasmes, organizēt ikdienas dzīvi, risināt sadzīves jautājumus un stiprināt ģimenes spēju patstāvīgi nodrošināt bērna vajadzības.

Krāslavas novada Sociālajā dienestā ģimenes asistents vienlaikus sniedz atbalstu 6–9 ģimenēm. Biežākās grūtības, ar kurām ģimenes saskaras, ir nepietiekamas bērna aprūpes un audzināšanas prasmes, grūtības izprast bērna vecumposmam atbilstošās vajadzības, kā arī izaicinājumi ikdienas organizēšanā un finanšu plānošanā.

Savlaicīgs un mērķēts atbalsts ģimenēm stiprina bērna tiesības augt ģimeniskā vidē, mazina risku bērna nonākšanai ārpusģimenes aprūpē un veicina ģimenes funkcionēšanas stabilitāti.

Preventīvais darbs un agrīnā intervence

Preventīvais darbs ir viens no būtiskākajiem bērna tiesību aizsardzības instrumentiem, kas ļauj savlaicīgi identificēt riskus, sniegt nepieciešamo atbalstu bērnam un ģimenei un novērst situācijas pasliktināšanos.

2025.gadā ģimenes asistenta pakalpojumu saņēma 14 ģimenes. Pakalpojuma mērķis ir stiprināt vecāku prasmes bērna aprūpē un audzināšanā, palīdzēt organizēt ikdienas dzīvi un veicināt ģimenes spēju patstāvīgi risināt sociālās grūtības.

Sociālais dienests nodrošina arī vecāku izglītošanas un atbalsta pasākumus, tostarp nevardarbīgu bērnu audzināšanas un disciplinēšanas metožu apguvei. Ģimenēm pieejamas atbalsta grupas dažādos bērna attīstības posmos – topošajiem vecākiem, vecākiem ar maziem bērniem, kā arī vecākiem, kuri audzina pusaudžus.

Nozīmīgu preventīvā darba funkciju veic arī Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centrs "Mūsmājas", sniedzot konsultatīvu un rehabilitējošu atbalstu bērniem un ģimenēm, tai skaitā gadījumos, kad nav nepieciešama bērna ievietošana institūcijā. Šāda pieeja ļauj palīdzību nodrošināt bērna ierastajā dzīves vidē un saglabāt ģimeniskās attiecības.

2025.gadā ārpusģimenes aprūpē atradās 91 bērns. Tas apliecina nepieciešamību turpināt attīstīt agrīnās intervences un preventīvos pasākumus, lai savlaicīgi atbalstītu ģimenes grūtībās un pēc iespējas vairāk bērniem nodrošinātu iespēju augt drošā un stabilā ģimeniskā vidē.

Sadarbība starp pašvaldības institūcijām un speciālistiem

Atbalsta sistēma bērniem un ģimenēm Krāslavas novadā balstās uz starpinstitucionālu sadarbību starp pašvaldības institūcijām un sadarbības partneriem – Sociālo dienestu, bāriņtiesu, izglītības iestādēm, veselības aprūpes speciālistiem, pašvaldības policiju, jaunatnes jomas speciālistiem, kultūras un sporta iestādēm, kā arī nevalstiskajām organizācijām.

Būtisku ieguldījumu bērnu un ģimeņu atbalstā sniedz nevalstiskās organizācijas un kopienu iniciatīvas, tai skaitā Latvijas Sarkanā Krusta Krāslavas komiteja, organizācija "Caritas", biedrības "Krāslavas māmiņu klubs", "Saulessvece", "Atvērtība", "Dagne", "Krāslavas māmiņu klubs", "Pīlādzītis", "Krāslavas rajona partnerība" un citas organizācijas, kas nodrošina sociālu, emocionālu, izglītojošu un praktisku atbalstu bērniem, ģimenēm un personām ar īpašām vajadzībām.

Sadarbība nodrošina savlaicīgu informācijas apmaiņu, atbalsta pasākumu koordinēšanu un kompleksu palīdzību ģimenēm, kurām nepieciešams sociāls, izglītojošs, veselības vai psiholoģisks atbalsts. Tā veicina bērna labāko interešu ievērošanu un vienotu pieeju bērnu tiesību aizsardzībā.

Nepieciešamības gadījumā Krāslavas novada pašvaldība sadarbojas arī ar citu pašvaldību speciālistiem un pakalpojumu sniedzējiem, lai nodrošinātu bērniem un ģimenēm pieejamus un viņu vajadzībām atbilstošus pakalpojumus.

Atbalsts ģimenēm attālākajās novada teritorijās

Krāslavas novads ir viens no teritorijas ziņā lielākajiem novadiem Latvijā, tādēļ pakalpojumu pieejamības nodrošināšana attālākajos pagastos ir būtisks bērnu labklājības un vienlīdzīgu iespēju jautājums. Lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā, katrā pagastā darbojas sociālais darbinieks, kurš sniedz konsultācijas un nepieciešamības gadījumā apmeklē iedzīvotājus viņu dzīvesvietās. Sociālie darbinieki darbam ar ģimenēm ar bērniem regulāri veic izbraukumus pie ģimenēm attālākajos pagastos, nodrošinot savlaicīgu situācijas izvērtēšanu un atbalsta sniegšanu.

Attālākajās teritorijās tiek organizētas arī psiholoģiskā atbalsta aktivitātes un atbalsta grupas ģimenēm. Lai veicinātu pakalpojumu pieejamību un pielāgotos ģimeņu iespējām piedalīties, atsevišķi izglītojošie un atbalsta pasākumi nepieciešamības gadījumā tiek nodrošināti arī attālināti.

Būtisku atbalstu iedzīvotājiem nodrošina specializētais transports, kas 2025.gadā izmantots 197 personām, veicinot piekļuvi veselības aprūpes, izglītības un sociālajiem pakalpojumiem, tostarp ģimenēm ar bērniem.

Vienlaikus iedzīvotāju skaita samazināšanās, ierobežota sabiedriskā transporta pieejamība un speciālistu trūkums atsevišķās teritorijās joprojām ietekmē pakalpojumu sasniedzamību. Tādēļ turpmāk būtiski attīstīt risinājumus, kas nodrošina atbalsta pieejamību neatkarīgi no bērna un ģimenes dzīvesvietas.

Krāslavas novadā ir izveidota daudzveidīga sociālā atbalsta sistēma, kas ietver sociālo darbu ar ģimenēm ar bērniem, sociālo palīdzību, sociālās rehabilitācijas un krīzes pakalpojumus, ģimenes asistenta un asistenta pakalpojumu, kā arī atbalstu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Svarīgi būtu plānot asistenta pakalpojuma nodrošināšanu bērniem ar īpašām vajadzībām no 3 gadu vecuma.

Vienlaikus iedzīvotāju aptaujas un speciālistu priekšlikumi norāda uz vairākiem izaicinājumiem: speciālistu pieejamību, savlaicīgu atbalstu bērniem ar attīstības, uzvedības un autiskā spektra traucējumiem, kā arī informācijas par pašvaldības atbalstu pieejamību, īpaši daudzbērnu ģimenēm un attālāko pagastu iedzīvotājiem. Tādēļ Programmas īstenošanas periodā nepieciešams:

- stiprināt agrīno intervenci un ģimeņu funkcionēšanas atbalstu, nostiprinot uz ģimeni vērstu gadījuma vadīšanu un starpinstitucionālo sadarbību, lai pēc iespējas novērstu bērnu nonākšanu ārpusģimenes aprūpē;
- paplašināt psiholoģiskā atbalsta un sociālās rehabilitācijas pieejamību bērniem un vecākiem, tostarp izvērtējot iespēju nodrošināt ilgtermiņa un regulāru speciālistu atbalstu bērniem ar autiskā spektra, attīstības un uzvedības traucējumiem;
- regulāri izvērtēt rehabilitācijas, asistenta un ģimenes asistenta pakalpojumu pieprasījumu un nepieciešamības gadījumā palielināt to apjomu;
- uzlabot informācijas pieejamību par pašvaldības sociālo atbalstu, izmantojot sociālos tīklus, izglītības iestādes, pagastu pārvaldes un pagastu sociālos darbiniekus;
- attīstīt mobilus un kopienā balstītus pakalpojumus attālākajās novada teritorijās;
- nodrošināt mērķētu atbalstu jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanai.

6. Bērnu drošība un preventīvais darbs

Bērna drošība ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem viņa veselīgai attīstībai un labbūtībai. Preventīvais darbs Krāslavas novadā ir vērsts uz bērnu apdraudējuma risku savlaicīgu identificēšanu, drošas vides veidošanu, atbalsta nodrošināšanu bērniem un ģimenēm krīzes situācijās, kā arī bērnu un jauniešu izpratnes veicināšanu par drošu un atbildīgu rīcību.

Vardarbības risku atpazīšana un novēršana

Sociālā darba praksē arvien biežāk tiek identificēti bērnu apdraudējuma riski, kas saistīti ne tikai ar vecāku atkarību problēmām, bet arī ar nepietiekamām vecāku prasmēm bērnu audzināšanā, emocionālās aprūpes trūkumu, ilgstošiem konfliktiem ģimenē un bērnu psiho emocionālām grūtībām.

Savlaicīga risku identificēšana un agrīna intervence ir būtisks priekšnoteikums bērna drošības nodrošināšanai. Sociālais dienests, izglītības iestādes, bāriņtiesa, pašvaldības policija un citas iesaistītās institūcijas sadarbojas, lai savlaicīgi izvērtētu bērna situāciju un nodrošinātu nepieciešamo atbalstu.

Bērniem un ģimenēm krīzes situācijās atbalstu nodrošina Krāslavas bērnu sociālās rehabilitācijas centrs "Mūsmājas", sniedzot sociālās rehabilitācijas, krīzes un citus atbalsta pakalpojumus. 2025.gadā sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 75 bērni, kuriem tika nodrošinātas speciālistu konsultācijas un rehabilitācijas nodarbības.

Ja tiek konstatēta vardarbība vai bērna tiesību pārkāpums, Sociālais dienests nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumu no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem, kā arī nepieciešamības gadījumā koordinē pakalpojuma saņemšanu atbilstošā institūcijā.

Bērnu drošības stiprināšanā nozīmīga ir arī preventīvā darbība ar pieaugušajiem. Novadā pieaugušām personām tiek nodrošināts sociālās rehabilitācijas pakalpojums vardarbīgas uzvedības mazināšanai grupu nodarbību veidā, kas palīdz mazināt vardarbības riskus ģimenēs un veicina veselīgākas savstarpējās attiecības.

Mobinga un emocionālās vardarbības profilakse izglītības iestādēs

Droša un emocionāli atbalstoša vide izglītības iestādēs ir viens no būtiskākajiem bērnu labbūtības priekšnoteikumiem. Krāslavas novada izglītības iestādēs tiek īstenoti preventīvi pasākumi, kuru mērķis ir veicināt cieņpilnas savstarpējās attiecības, mazināt konfliktus un novērst emocionālās vardarbības riskus.

Vairākās izglītības iestādēs tiek īstenota KiVa antibulinga programma, kas palīdz savlaicīgi atpazīt mobinga gadījumus, stiprina skolēnu sociāli emocionālās prasmes un veicina drošas skolas vides veidošanu. Skolās regulāri tiek organizētas nodarbības par savstarpēju cieņu, emocionālo veselību, drošu uzvedību un atbildīgu rīcību, tai skaitā digitālajā vidē. Pirmsskolas posmā, piemēram, PII "Pīlādzītis" tiek realizēt Džimbas drošības soļu programmu un "Mobbing Stop Pirmsskola".

No 2025. gada Krāslavas novada Pašvaldības policijā ir izveidota inspektora amata vieta darbam ar izglītojamajiem visās novada izglītības iestādēs. Tas nodrošina mērķtiecīgāku preventīvo darbu, sadarbību ar skolām un bērnu izpratnes veicināšanu par drošības, tiesību un atbildīgas rīcības jautājumiem.

Darbs ar bērniem ar uzvedības grūtībām

Bērniem un jauniešiem ar uzvedības grūtībām nepieciešams savlaicīgs, individuāli piemērots un koordinēts atbalsts, lai mazinātu sociālās atstumtības, mācību pārtraukšanas un likumpārkāpumu riskus.

Krāslavas novadā bērniem un ģimenēm pieejams sociālais darbs, psiholoģiskais atbalsts, sociālās rehabilitācijas un ģimenes asistenta pakalpojumi. Krāslavas bērnu sociālās

rehabilitācijas centrā "Mūsmājas" bērniem tiek izstrādāti individuāli rehabilitācijas plāni, izvērtējot bērna vajadzības un piesaistot atbilstošus speciālistus.

2026.-2028. gadā paredzēta JASPER programmas ieviešana darbā ar bērniem ar autiskā spektra traucējumiem, attīstot bērnu komunikācijas, sociālās mijiedarbības un iesaistes prasmes, kā arī pilnveidojot speciālistu kompetences darbā ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Vienlaikus saglabājas nepieciešamība attīstīt strukturētus atbalsta un uzvedības korekcijas pasākumus bērniem un pusaudžiem, īpaši situācijās, kad uzvedības grūtības saistītas ar agresīvu rīcību, konfliktiem ģimenē, emocionālām grūtībām vai ilgstošām adaptācijas problēmām izglītības vidē.

Prevencijas pasākumi drošas vides veidošanai

Krāslavas novadā tiek īstenoti dažādi profilaktiski un izglītojoši pasākumi bērnu un jauniešu drošības, atbildīgas rīcības un tiesiskās izpratnes veicināšanai. Izglītības iestādēs un jaunatnes darbā tiek organizētas nodarbības par drošību internetā un sociālajos tīklos, vardarbības un atkarību risku mazināšanu, bērnu tiesībām un pienākumiem, personisko drošību, kā arī civilās aizsardzības un rīcības krīzes situācijās jautājumiem. Bērniem un jauniešiem tiek nodrošinātas arī tikšanās ar policijas un citu institūciju pārstāvjiem.

2025.gadā Krāslavas novada Pašvaldības policija veikusi 989 izbraukumus, profilaktiskos reidus un preventīvās aktivitātes, kā arī organizējusi 44 kopīgus pasākumus ar pašvaldības iestādēm un struktūrvienībām, veicinot bērnu un jauniešu izpratni par drošu un atbildīgu rīcību.

Sabiedriskās drošības uzraudzību papildina videonovērošanas sistēma. Novada teritorijā darbojas aptuveni 140 videonovērošanas kameras, kas palīdz novērst un identificēt pārkāpumus, kā arī uzlabo drošību publiskajā vidē.

Ņemot vērā bērnu un jauniešu ikdienas paradumu maiņu, arvien lielāka nozīme ir digitālajai prevencijai. Digitālā vide un sociālie tīkli tiek izmantoti ne tikai kā informācijas avots, bet arī kā iespēja sasniegt jauniešus ar izglītojošiem vēstījumiem par drošību, veselību, atbalsta iespējām un palīdzības saņemšanu.

Attīstības vajadzības un turpmākie uzdevumi

Situācijas izvērtējums un Bērnu aizsardzības centra rekomendācijas norāda uz nepieciešamību turpmākajā periodā:

- stiprināt vardarbības un mobinga agrīnās atpazīšanas sistēmu izglītības iestādēs;
- nodrošināt regulārus profilaktiskos pasākumus bērniem un vecākiem;
- paplašināt psiholoģiskā atbalsta pieejamību bērniem un ģimenēm;
- attīstīt uzvedības sociālās korekcijas un atbalsta programmas bērniem un pusaudžiem;
- izmantot digitālās platformas jauniešu informēšanai un iesaistei;
- pilnveidot speciālistu kompetences darbā ar vardarbības, mobinga un uzvedības riskiem;
- attīstīt vienotu bērnu drošības risku monitoringu pašvaldībā.

Krāslavas novadā ir izveidota preventīvā darba sistēma, kas aptver bērnu drošības risku identificēšanu, vardarbības un mobinga profilaksi, sociālo rehabilitāciju un bērnu izglītošanu par drošu rīcību. Vienlaikus turpmāk nepieciešams stiprināt agrīno intervenci, psiholoģiskā atbalsta pieejamību, darbu ar uzvedības riskiem un digitālās vides drošības jautājumiem.

7. Atbalsts bērniem ārpusģimenes aprūpē

Bērna tiesību aizsardzības sistēmā prioritāra ir bērna augšana drošā un stabilā ģimeniskā vidē. Gadījumos, kad bērna aprūpe bioloģiskajā ģimenē nav iespējama, pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērna interesēm atbilstošu ārpusģimenes aprūpi un nepieciešamo atbalstu bērnam, aizbildņiem, audžuģimenēm un jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām.

Krāslavas novada bāriņtiesa nodrošina bērnu tiesību un interešu aizsardzību jautājumos, kas saistīti ar aizbildnību, ārpusģimenes aprūpi, adopciju, aizgādības tiesību pārtraukšanu un atjaunošanu, kā arī citiem bērna interešu aizsardzības jautājumiem.

2025.gadā bāriņtiesas lietvedībā atradās 591 aktīva lieta, tika ierosinātas 60 jaunas lietas, notikušas 74 bāriņtiesas sēdes un pieņemti 196 lēmumi. Būtiska bāriņtiesas darba daļa ir preventīva darbība ar ģimenēm, lai pēc iespējas novērstu bērna šķiršanu no ģimenes un veicinātu bērna atgriešanos bioloģiskajā ģimenē, ja tas atbilst bērna interesēm.

2025.gadā aizgādības tiesības tika pārtrauktas 14 vecākiem attiecībā uz 21 bērnu, savukārt sešiem vecākiem aizgādības tiesības tika atjaunotas, nodrošinot iespēju 11 bērniem atgriezties ģimenē. Deviņiem vecākiem ar tiesas spriedumu tika atņemtas aizgādības tiesības attiecībā uz 22 bērniem.

Audžuģimeņu, aizbildņu un viesģimeņu atbalsts

Ģimeniska vide ir prioritāra ārpusģimenes aprūpes forma, tādēļ pašvaldībā būtiska uzmanība tiek pievērsta audžuģimeņu un aizbildņu atbalstam.

2025.gada beigās Krāslavas novadā darbojās 22 audžuģimenes, tostarp 10 specializētās audžuģimenes. Pārskata gadā viena jauna ģimene tika atzīta par piemērotu audžuģimenes pienākumu veikšanai.

2025.gada 31. decembrī ārpusģimenes aprūpē atradās 83 bērni: 48 bērni atradās aizbildnībā, 23 bērni dzīvoja audžuģimenēs, bet 12 bērni saņēma aprūpi ilgstošas sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Aizbildnība joprojām ir biežāk izmantotā ārpusģimenes aprūpes forma novadā. Vienlaikus būtisks izaicinājums ir pietiekama audžuģimeņu skaita nodrošināšana, īpaši pusaudžiem, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un brāļu un māsu grupām.

Lai stiprinātu audžuģimeņu un aizbildņu kapacitāti, bāriņtiesa sadarbojas ar ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem, kas nodrošina apmācības, psiholoģisko atbalstu, supervīzijas, atbalsta grupas un konsultācijas aprūpētājiem.

Atbalsts jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes

Jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām nepieciešams mērķēts atbalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai. Pašvaldība nodrošina sociālo darbu, sociālās garantijas un nepieciešamo palīdzību mājokļa, izglītības, nodarbinātības un sociālās integrācijas jautājumos.

2025.gadā Bērnu aizsardzības centram tika pieprasītas 46 apliecības sociālo garantiju nodrošināšanai bērniem bez vecāku gādības.

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām Sociālais dienests nodrošina sociālo darbu ar jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, sākot no 16 gadu vecuma, izvērtējot viņu vajadzības un nepieciešamo atbalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanai. Pēc aprūpes beigām jauniešiem tiek nodrošināta nepieciešamo pakalpojumu pieejamība un sociālās situācijas izvērtēšana.

Situācijas izvērtējums liecina, ka turpmākajā periodā būtiski ir:

- turpināt attīstīt pasākumus bērna šķiršanas no ģimenes novēršanai, stiprinot agrīno intervenci un atbalstu ģimenēm;
- veicināt jaunu audžuģimeņu piesaisti, īpaši bērniem ar paaugstinātām vajadzībām;
- stiprināt atbalsta mehānismus aizbildņiem un audžuģimenēm;

- attīstīt pēcaprūpes atbalstu jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, īpaši patstāvīgas dzīves prasmju, izglītības un nodarbinātības jautājumos;
- regulāri izvērtēt ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu pieejamību un atbilstību bērnu vajadzībām.

Kopumā Krāslavas novadā ir izveidota ārpusģimenes aprūpes un atbalsta sistēma, kuras prioritāte ir bērna augšana ģimeniskā vidē un bērna labāko interešu nodrošināšana. Vienlaikus būtiski turpināt attīstīt preventīvos pasākumus, lai pēc iespējas vairāk bērnu varētu palikt savā ģimenē vai savlaicīgi saņemt nepieciešamo atbalstu.

8. Programmas īstenošanas prioritātes, izaicinājumi un uzraudzība

Veicot bērnu un jauniešu situācijas izvērtējumu Krāslavas novadā, analizējot pašvaldības institūciju sniegto informāciju, statistikas datus un Bērnu aizsardzības centra rekomendācijas, identificēti galvenie izaicinājumi bērnu tiesību aizsardzības un labbūtības jomā.

Lielākie trūkumi ir saistīti ar Krāslavas novada kā pierobežas lauku pašvaldības ierobežotajiem finanšu līdzekļiem minimālā sociālo pakalpojumu groza izpildei, tāpēc īpaši svarīga ir sadarbība ar valsts iestādēm un nevalstisko sektoru sociālo jautājumu risināšanā.

Būtiskākie izaicinājumi pakalpojumu īstenošanā ir saistīti ar vienlīdzīgas pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu visā novada teritorijā, savlaicīgu psiholoģiskā, sociālā un rehabilitācijas atbalsta pieejamību bērniem un ģimenēm, bērnu emocionālās labbūtības un drošības stiprināšanu, agrīnās intervences attīstīšanu, kā arī atbalsta nodrošināšanu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, bērniem ārpusģimenes aprūpē un ģimenēm, kurām nepieciešams papildu atbalsts.

Vienlaikus būtiski ir turpināt pilnveidot starpinstitucionālo sadarbību, attīstīt preventīvos pasākumus un veicināt bērnu un jauniešu līdzdalību pašvaldības dzīvē.

Programmas īstenošana balstās uz četriem rīcības virzieniem:

1. Kvalitatīvas izglītības un bērna attīstības iespēju nodrošināšana;
2. Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas, sociālo un veselības pakalpojumu pieejamība;
3. Atbalsts ģimenēm un bērniem ārpusģimenes aprūpē;
4. Bērnu un jauniešu līdzdalības, kultūras, sporta un brīvā laika iespēju attīstība.

Programmas īstenošanu koordinē Krāslavas novada pašvaldība sadarbībā ar pašvaldības institūcijām, izglītības iestādēm, Sociālo dienestu, bāriņtiesu, veselības aprūpes speciālistiem, tiesībsargājošajām institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un citiem sadarbības partneriem. Bērnu tiesību aizsardzības jautājumu risināšanā tiek piemērots Krāslavas novada bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju sadarbības modelis, kas noteikts Programmas 3. pielikumā.

Programmas īstenošana tiek nodrošināta pašvaldības budžeta iespēju robežās, piesaistot valsts budžeta, Eiropas Savienības fondu un citu ārējo finanšu instrumentu līdzekļus.

Programmas īstenošanas uzraudzības un izvērtēšanas kārtība ir noteikta Programmas 2. pielikumā. Programmas izpildes rezultāti tiek regulāri izvērtēti, lai nodrošinātu rīcības plāna izpildi, sasniedzamo rezultātu izvērtēšanu un nepieciešamības gadījumā aktualizētu Programmu atbilstoši bērnu un ģimeņu vajadzībām.

Programmas īstenošanas rezultātā paredzēts uzlabot bērnu un ģimeņu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, stiprināt preventīvo darbu un agrīno intervenci, pilnveidot starpinstitucionālo sadarbību, veicināt bērnu drošību, līdzdalību un iespējas augt drošā, atbalstošā un attīstību veicinošā vidē.

Pielikumi

1.pielikums

Rīcības plāns Krāslavas novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programmai 2026.–2029. gadam

(balstoties uz Krāslavas novada Attīstības programmas 2022. – 2028.gadam Rīcības plānu)

Nr.p.k.	Plānotā rīcība	Sasniedzamais rezultāts/rezultatīvie rādītāji	Atbildīgā institūcija	Izpildes termiņš	Finansējuma avots
1.Rīcības virziens Kvalitatīvas izglītības un bērna attīstības iespēju nodrošināšana					
1.1.	Nodrošināt bērniem vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai pirmsskolas un vispārējai izglītībai, t.sk. skolēnu pārvadājumiem un ēdināšanas atbalstam.	Saglabāta pieejama izglītība visā novadā. Nodrošināti skolēnu pārvadājumi un pašvaldības atbalsts ēdināšanai.	Izglītības pārvalde, izglītības iestādes	2026-2029	Pašvaldības budžets, valsts budžets
1.2.	Veikt preventīvus pasākumus priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai un savlaicīgi ievadīt informāciju VIIS par izglītojamo kavējumiem.	Samazinās izglītojamo skaits, kuri neiegūst pamatizglītību. Visās izglītības iestādēs VIIS dati tiek aktualizēti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.	Izglītības pārvalde, izglītības iestādes	2026-2029	Pašvaldības budžets, valsts budžets
1.3.	Pilnveidot iekļaujošās izglītības sistēmu, attīstīt speciālās izglītības programmas un nodrošināt atbalsta personāla pieejamību atbilstoši bērnu vajadzībām.	Visās izglītības iestādēs nodrošināta atbalsta personāla pieejamība atbilstoši bērnu vajadzībām, speciālistu slodzēm un gaidīšanas laika. Bērni saņem savām vajadzībām atbilstošu izglītību. Pieaug bērnu skaits, kuri saņem nepieciešamo atbalstu.	Izglītības pārvalde, izglītības iestādes	2026-2029	Pašvaldības budžets, ES fondi
1.4.	Stiprināt psiholoģiskā un sociālpedagoģiskā atbalsta sistēmu, savlaicīgi identificēt bērnu attīstības, uzvedības un emocionālās grūtības	Katru gadu pieaug bērnu un vecāku saņemto konsultāciju skaits. Katrā izglītības iestādē nodrošināta pieeja sociālajam pedagogam un psihologa	Izglītības iestādes, Sociālais dienests	Pastāvīgi	Pašvaldības budžets

		konsultācijām, atbilstoši bērnu vajadzībām, speciālistu slodzēm un gaidīšanas laika.			
1.5.	Nodrošināt informāciju bērniem un vecākiem par brīvā laika pavadīšanas iespējām.	Informācija par pieejamajām brīvā laika aktivitātēm tiek izvietota izglītības iestādēs, ievietota e-klasē un sniegta vecākiem, tiek izvietota uz ziņojumu dēļiem pagastu teritorijās.	Izglītības iestādes	Pastāvīgi	Pašvaldības budžets
1.6.	Īstenot vardarbības, mobinga, atkarību izraisošo vielu lietošanas, digitālās drošības un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijas pasākumus.	Katrā izglītības iestādē ik gadu īstenota vismaz viena prevencijas programma. Samazinās vardarbības un mobinga gadījumu skaits. Organizēti izglītojoši pasākumi bērniem un vecākiem.	Izglītības iestādes, Pašvaldības policija, Valsts policija	2026-2029	Pašvaldības budžets, projektu finansējums
1.7.	Attīstīt interešu izglītības, profesionālās ievirzes, karjeras izglītības, jaunatnes darba un vasaras nodarbinātības iespējas.	Palielinās bērnu iesaiste interešu izglītībā. Katru gadu nodrošinātas vasaras nodarbinātības iespējas. Paplašināts interešu izglītības, līdzdalības aktivitāšu piedāvājums un karjeras izglītības pasākumi.	Izglītības pārvalde, Jaunatnes lietu speciālisti, NVA	2026-2029	Pašvaldības budžets, ES fondi
1.8.	Pilnveidot pedagogu profesionālās kompetences bērnu tiesību aizsardzības, iekļaujošās izglītības, vardarbības prevencijas un pozitīvas izglītības vides veidošanas jomā.	Katru gadu organizētas vismaz divas profesionālās pilnveides aktivitātes. Pedagogiem nodrošinātas supervīzijas. Pieaug pedagogu kompetence bērnu tiesību jautājumos.	Izglītības pārvalde	2026-2029	Pašvaldības budžets

2.Rīcības virziens **Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas, sociālo un veselības pakalpojumu pieejamība**					
2.1.	Nodrošināt regulāru starpinstitucionālās sadarbības grupas darbu bērnu tiesību aizsardzības jautājumos.	Notiek vismaz četras starpinstitucionālās sanāksmes gadā. Uzlabota informācijas apmaiņa un savlaicīga lēmumu pieņemšana.	Pašvaldība, Sociālais dienests, Bāriņtiesa, Izglītības pārvalde, Pašvaldības policija	2026-2029	Pašvaldības budžets
2.2.	Aktualizēt un pilnveidot vienotu starpinstitucionālo rīcības algoritmu bērnu tiesību pārkāpumu, vardarbības un krīzes situāciju risināšanai.	Regulāri aktualizēta vienota rīcības shēma; visas iesaistītās institūcijas to piemēro praksē.	Sociālais dienests, Bāriņtiesa	2026-2029	Pašvaldības budžets
2.3.	Attīstīt sociālos, psiholoģiskos, rehabilitācijas un preventīvos pakalpojumus bērniem un ģimenēm, tai skaitā ģimenes asistenta pakalpojumu un izbraukuma pakalpojumus pagastu teritorijās.	Palielināta pakalpojumu pieejamība visā novadā. Paplašināts pakalpojumu klāsts bērniem un ģimenēm.	Sociālais dienests	2026-2029	Pašvaldības budžets, valsts finansējums, ES fondi
2.4.	Nodrošināt savlaicīgu bērnu un ģimeņu vajadzību identificēšanu un agrīnās intervences pasākumus.	Katru gadu pieaug agrīni identificēto gadījumu skaits. Bērni un ģimenes savlaicīgi saņem nepieciešamo atbalsta un sociālos pakalpojumus. Nodrošināta attīstības novērošana, savlaicīga saruna ar vecākiem, speciālistu iesaiste un atbalsta rezultātu izvērtēšana.	Sociālais dienests, izglītības iestādes, BSRC “Mūsmājas”	2026-2029	Pašvaldības budžets
2.5.	Īstenot veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumus bērniem un ģimenēm, sekmējot fizisko un psihisko veselību.	Katru gadu organizētas vismaz 10 veselības veicināšanas aktivitātes. Pieaug bērnu un ģimeņu iesaiste	Izglītības pārvalde, Sporta skola, veselības veicināšanas speciālisti	2026-2029	Pašvaldības budžets, ES fondi

		veselības veicināšanas pasākumos.			
2.6.	Pilnveidot bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto speciālistu profesionālo kompetenci, nodrošināt supervīzijas un starpinstitucionālu pieredzes apmaiņu.	Katru gadu organizētas vismaz divas profesionālās pilnveides aktivitātes. Speciālistiem nodrošinātas regulāras supervīzijas.	Pašvaldība, Labklājības pārvalde	2026-2029	Pašvaldības un valsts budžets
3.Rīcības virziens Atbalsts ģimenēm un bērniem ārpusģimenes aprūpē					
3.1.	Nodrošināt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem.	Saglabāta sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu pieejamība visā novada teritorijā. Nodrošināts bērna piedzimšanas pabalsts visām tiesīgajām ģimenēm. Katru gadu pieaug ģimeņu skaits, kuras savlaicīgi saņem nepieciešamo atbalstu.	Sociālais dienests	2026-2029	Pašvaldības budžets
3.2.	Stiprināt preventīvo darbu ģimenēs, organizējot vecāku izglītošanu un pozitīvās audzināšanas programmas.	Katru gadu organizētas vismaz četras vecāku izglītošanas aktivitātes. Vecākiem nodrošinātas konsultācijas pozitīvas audzināšanas jautājumos Samazinās augsta sociālā riska ģimeņu skaits.	Sociālais dienests, izglītības iestādes	2026-2029	Pašvaldības budžets
3.3.	Veicināt audžuģimeņu, aizbildņu un viesģimeņu kustības attīstību.	Katru gadu organizēti informatīvi un atbalsta pasākumi. Nodrošināta audžuģimeņu, aizbildņu un viesģimeņu konsultēšana. Pieaug ģimeniskas aprūpes iespējas bērniem.	Bāriņtiesa, ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri	2026-2029	Valsts un pašvaldības budžets

3.4.	Nodrošināt atbalstu bērniem ārpusģimenes aprūpē un jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām.	Visiem jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes nodrošināts individuāls sociālā darba atbalsts. Pieejams mājokļa, izglītības un nodarbinātības atbalsts atbilstoši normatīvajiem aktiem.	Sociālais dienests, pašvaldība un Dzīvokļu komisija	2026-2029	Pašvaldības budžets
3.5.	Veicināt ģimeniskas aprūpes principu un deinstitucionalizācijas pieejas īstenošanu.	Pieaug bērnu īpatsvars, kuri ārpusģimenes aprūpi saņem ģimeniskā vidē. Samazinās institucionālajā aprūpē esošo bērnu skaits.	Bāriņtiesa, Sociālais dienests	2026-2029	Valsts un pašvaldības budžets
4. Rīcības virziens Bērnu un jauniešu līdzdalības, kultūras, sporta un brīvā laika iespēju attīstība					
4.1.	Stiprināt skolēnu pašpārvalžu un jauniešu iniciatīvu grupu darbību.	Skolēnu pašpārvaldes darbojas visās pašvaldības vispārējās izglītības iestādēs. Katru gadu pieaug jauniešu iesaiste jaunatnes darba aktivitātēs. Nodrošinātas līdzvērtīgas līdzdalības iespējas lauku teritorijās dzīvojošiem jauniešiem.	Izglītības iestādes, jaunatnes speciālisti	2026-2029	Pašvaldības budžets
4.2.	Veicināt bērnu un jauniešu līdzdalību pašvaldības lēmumu pieņemšanā.	Katru gadu organizēts vismaz viens jauniešu forums vai līdzdalības pasākums. Pieaug jauniešu priekšlikumu skaits pašvaldības darbam.	Pašvaldība, Jaunatnes speciālisti	2026-2029	Pašvaldības budžets
4.3.	Attīstīt bērniem pieejamas kultūras, sporta un aktīvās atpūtas iespējas, t.sk. drošu infrastruktūru.	Katru gadu palielinās bērnu un jauniešu dalība kultūras, sporta un aktīvās atpūtas pasākumos. Pakāpeniski uzlabota bērniem pieejamā sporta un brīvā laika infrastruktūra.	Kultūras un tūrisma pārvalde, Izglītības pārvalde, Pašvaldība	2026-2029	Pašvaldības budžets, ES fondi

		Nodrošināta vides pieejamība, t.sk. uzbrauktuves, pielāgotas sanitārās telpas, mierīgas atpūtas vietas un bērnu sensorajām vajadzībām piemērots aprīkojums.			
4.4.	Atbalstīt bērnu un jauniešu vasaras nodarbinātību, nometnes un brīvā laika iniciatīvas.	Katru gadu nodrošinātas vasaras nodarbinātības vietas un nometnes. Pieaug jauniešu skaits, kuri iesaistās brīvprātīgajā darbā un vasaras nodarbinātībā. Attīstīta sadarbība ar uzņēmējiem un NVA.	Pašvaldība, NVA, Jaunatnes lietu speciālisti, NVO	2026-2029	Pašvaldības budžets, valsts finansējums
4.5.	Organizēt ģimenēm draudzīgus kultūras, sporta un veselīga dzīvesveida pasākumus.	Katru gadu organizēti vismaz 10 bērniem un ģimenēm paredzēti kultūras, sporta un veselības veicināšanas pasākumi. Pieaug ģimeņu līdzdalība pašvaldības organizētajās aktivitātēs.	Pašvaldības iestādes, NVO	2026-2029	Pašvaldības budžets, projektu finansējums

2. pielikums

Bērnu tiesību aizsardzības programmas īstenošanas un uzraudzības kārtība

1. Krāslavas novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programmas 2026.-2029. gadam (turpmāk - Programma) īstenošanas un uzraudzības kārtība nosaka Programmas īstenošanas, uzraudzības, izvērtēšanas un pilnveidošanas pamatprincipus.
2. Programmas uzraudzības mērķis ir sekot Programmas rīcības plānā noteikto pasākumu īstenošanai, izvērtēt sasniegtos rezultātus un nepieciešamības gadījumā rosināt Programmas pilnveidošanu.
3. Programmas īstenošanas pamatprincipi ir bērna labāko interešu prioritāte, starpinstitucionālā sadarbība, savstarpēja informācijas apmaiņa un uz pierādījumiem balstīta lēmumu pieņemšana.
4. Programmas īstenošanā un uzraudzībā piedalās Krāslavas novada pašvaldības institūcijas, valsts institūcijas, nevalstiskās organizācijas un citi sadarbības partneri atbilstoši savai kompetencei.
5. Programmas īstenošanu savas kompetences ietvaros nodrošina Programmas rīcības plānā noteiktās atbildīgās institūcijas.
6. Katra Programmas īstenošanā iesaistītā institūcija:
    6.1. īsteno tās kompetencē noteiktos pasākumus;
    6.2. nodrošina rezultātu uzskaiti atbilstoši saviem normatīvajiem aktiem un iekšējiem dokumentiem;
    6.3. pēc Starpinstitucionālās sadarbības grupas pieprasījuma sniedz informāciju par Programmas īstenošanas gaitu.
7. Programmas kopējo īstenošanas uzraudzību veic Krāslavas novada Starpinstitucionālā sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzības jautājumos, kas darbojas saskaņā ar pašvaldības apstiprināto nolikumu.
8. Starpinstitucionālā sadarbības grupa:
    8.1. izvērtē Programmas īstenošanas gaitu un sasniegtos rezultātus;
    8.2. veicina informācijas apmaiņu starp Programmas īstenošanā iesaistītajām institūcijām;
    8.3. analizē būtiskākās tendences bērnu tiesību aizsardzības jomā novadā;
    8.4. nepieciešamības gadījumā sagatavo priekšlikumus Programmas vai tās rīcības plāna pilnveidošanai.
9. Programmas monitorings tiek veikts, izvērtējot rīcības plānā noteikto pasākumu izpildi un sasniegtos rezultatīvos rādītājus.
10. Programmas izpildes izvērtēšana notiek ne retāk kā reizi gadā Starpinstitucionālās sadarbības grupas sēdē.
11. Izvērtēšanas laikā analizē:
    11.1. rīcības plāna izpildi;
    11.2. sasniegtos rezultatīvos rādītājus;
    11.3. bērnu un ģimeņu vajadzību izmaiņas;
    11.4. starpinstitucionālās sadarbības efektivitāti;
    11.5. nepieciešamību pilnveidot Programmu vai tās rīcības plānu.
12. Programmas noslēguma izvērtējums tiek veikts 2029. gadā, izvērtējot Programmas īstenošanas rezultātus un sagatavojot priekšlikumus turpmākajam plānošanas periodam.

Uzraudzības pasākumi:

Pasākums	*Biežums*	*Atbildīgais*
Programmas izpildes izvērtēšana	Reizi gadā	Starpinstitucionālā sadarbības grupa

Starpinstitucionālās sadarbības sanāksmes	Atbilstoši darba plānam, bet ne retāk kā 4 reizes gadā	Starpinstitucionālā sadarbības grupa

13. Ja Programmas īstenošanas gaitā tiek konstatēta nepieciešamība precizēt Programmu vai tās rīcības plānu, Starpinstitucionālā sadarbības grupa sagatavo attiecīgus priekšlikumus izskatīšanai Krāslavas novada pašvaldībā.

3. pielikums

Krāslavas novada bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju sadarbības modelis

raksturo bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju rīcības un sadarbības secību, nodrošinot savlaicīgu, koordinētu un bērna labākajām interesēm atbilstošu rīcību.

BĒRNA VAJADZĪBU, RISKA VAI TIESĪBU PĀRKĀPUMA IDENTIFICĒŠANA
Situāciju konstatē izglītības iestāde, veselības aprūpes speciālists, Sociālais dienests, Bāriņtiesa, Pašvaldības policija, Valsts policija vai cita institūcija/persona.
↓

SITUĀCIJAS PIRMREIZĒJĀ IZVĒRTĒŠANA
Situāciju konstatējošā institūcija izvērtē bērna vajadzības, riskus un situācijas apdraudējumu savas kompetences ietvaros.
↓
Ja situācija neietilpst vienīgi konstatējošās institūcijas kompetencē, tad INFORMĀCIJAS APMAIŅA UN KOMPETENTO INSTITŪCIJU IESAISTE
Institūcijas nodod iegūto informāciju un iesaista tās institūcijas, kuru kompetencē ir konkrētās situācijas risināšana.
↓
GADĪJUMA REĢISTRĒŠANA UN ATBILDĪGĀ SPECIĀLISTA jeb GADĪJUMA VADĪTĀJA NOTEIKŠANA
↓
ATBALSTA VAI AIZSARDZĪBAS PASĀKUMU ĪSTENOŠANA
Izglītības iestāde nodrošina izglītības un atbalsta pasākumus bērnam.
Sociālais dienests nodrošina sociālo darbu, sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus.
Veselības aprūpes speciālisti nodrošina bērna veselības aprūpi un nepieciešamo izpēti.
Bāriņtiesa aizsargā bērna personiskās un mantiskās tiesības un intereses savas kompetences ietvaros.
Pašvaldības policija veic preventīvo darbu un reaģē uz apdraudējuma un pārkāpumu situācijām savas kompetences ietvaros.
Valsts policija veic noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un izmeklēšanu savas kompetences ietvaros.
↓
JA NEPIECIEŠAMA VAIRĀKU INSTITŪCIJU IESAISTE UN SADARBĪBA
Atbildīgās institūcijas vadībā, iesaistītās institūcijas apmainās ar nepieciešamo informāciju, saskaņo rīcību un koordinē bērnam nepieciešamos atbalsta vai aizsardzības pasākumus.
↓
SAREŽĢĪTĀ VAI KOMPLEKSĀ SITUĀCIJĀ (ja viena vai vairākas atbildīgās institūcijas ilgstoši nevar atrisināt situāciju vai savlaicīga iesaiste sarežģītā gadījumā)
Informācija tiek nodota un tiek piesaistīta Starpinstitucionālā sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzības jautājumos, kas izvērtē situāciju (veikto pasākumu efektivitāte un situācijas virzība), koordinē institūciju sadarbību un sniedz priekšlikumus un rekomendācijas turpmākai rīcībai.
↓

REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANA UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA
Iesaistītās institūcijas īsteno nepieciešamos pasākumus savas kompetences ietvaros, novērtē rezultātus un nosaka bērna turpmākās vajadzības.
Ja situācijas risināšanā bija iesaistīta Starpinstitucionālā sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzības jautājumos, informācijas apkopošanu un novērtēšanu veic arī šī grupa.

4. pielikums

LATVIJAS REPUBLIKA KRĀSLAVAS NOVADS
KRĀSLAVAS NOVADA PAŠVALDĪBA
Reģ. Nr. 90001267487
Rīgas iela 51, Krāslava, Krāslavas nov., LV-5601. Tālrunis +371 65624383, fakss +371 65681772 e-pasts: dome@kraslava.lv

Krāslavā

APSTIPRINĀTS

Ar Krāslavas novada pašvaldības domes
2023.gada 23.februāra sēdēs lēmumu Nr.190
(protokols Nr.2., 11.§ 11.3.p.)

Krāslavas novada pašvaldības Starpinstitucionālās sadarbības grupas nolikums

Izdots
saskaņā ar Pašvaldību likuma
50.panta pirmo daļu,
Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58., 66.un 67.pantu,
Ministru kabineta 2017.gada 12.septembra noteikumu
Nr.545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību
aizsardzībā" 14.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Nolikums nosaka Krāslavas novada pašvaldības starpinstitucionālās sadarbības grupas (turpmāk – Sadarbības grupa) mērķus, uzdevumus, pienākumus un tiesības, Sadarbības grupas sastāvu un darba organizāciju.
2. Sadarbības grupa ir pašvaldības izveidota konsultatīva koleģiāla institūcija, kas darbojas Krāslavas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā ar mērķi veicināt bērnu tiesību ievērošanu, organizējot preventīvo darbu nepilngadīgo bērnu uzvedības korekcijā, lai novērstu iespējamos likumpārkāpumus.
3. Sadarbības grupa savā darbībā ievēro Satversmi, likumus, Ministru kabineta noteikumus, Krāslavas novada pašvaldības saistošos noteikumus, lēmumus, rīkojumus un šo nolikumu.

II. Sadarbības grupas uzdevumi, pienākumi un tiesības

4. Sadarbības grupas pamatuzdevumi:
   4.1. izskatīt individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, kā arī ja radušos situāciju nav

iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai nav to izdevies atrisināt ilgstošā laikposmā;

4.2. analizēt situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniegt pašvaldībai priekšlikumus novada bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai;

4.3. sniegt Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā;

4.4. informēt sabiedrību par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem.

5. Sadarbības grupas pienākumi:

5.1. uzmanīt un veikt profilakses pasākumus uz pārkāpumiem tendētajām nepilngadīgajām personām un nelabvēlīgajām ģimenēm;

5.2. koordinēt preventīvos pasākumus darbā ar nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem;

5.3. koordinēt nepieciešamās palīdzības sniegšanu ģimenēm, kurās nav pietiekami nodrošināta bērnu attīstība un audzināšana, ievērojot bērna labākās intereses;

5.4. neizpaust informāciju par fizisko personu datiem, kas kļuvuši zināmi, pildot tiešos pienākumus;

5.5. ievērot konfidencialitātes un profesionālās ētikas principus.

6. Sadarbības grupai ir tiesības:

6.1. individuālu gadījumu izskatīšanai Sadarbības grupa var pieaicināt citus speciālistus vai pieprasīt no viņiem nepieciešamo informāciju saskaņā ar normatīvajiem aktiem fizisko personu datu aizsardzības jomā, ja attiecīgā informācija varētu būt būtiska sadarbības komisijas darbā;

6.2. savas kompetences ietvaros pieprasīt un saņemt no valsts un pašvaldības iestādēm problēmsituācijas risināšanai nepieciešamo informāciju;

6.3. uzaicināt uz Sadarbības grupas sanāksmēm bērnus un viņu likumiskos pārstāvjus.

III. Sadarbības grupas izveidošana un tās sastāvs

7. Sadarbības grupas sastāvu, tajā skaitā Sadarbības grupas vadītāju apstiprina Krāslavas novada pašvaldības dome, pieņemot attiecīgu lēmumu.

8. Sadarbības grupu veido, tajā iekļaujot pārstāvjus no:

8.1. pašvaldības policijas;

8.2. pašvaldības sociālā dienesta;

8.3. pašvaldības Izglītības pārvaldes;

8.4. bāriņtiesas.

9. Pārstāvjus darbam Sadarbības grupā izvirza attiecīgā iestāde, institūcija vai organizācija.

10. Sadarbības grupas sastāvā ir:

10.1. Sadarbības grupas vadītājs;

10.2. Sadarbības grupas locekļi.

11. Pēc Sadarbības grupas locekļu iniciatīvas Sadarbības grupā var pieaicināt pārstāvjus no:

11.1. izglītības iestādēm;

11.2. bērnu aprūpes iestādēm;

11.3. ieslodzījuma vietām;

11.4. pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas;

11.5. Valsts probācijas dienesta;

11.6. Valsts policijas;

11.7. nevalstiskajām organizācijām.

IV. Sadarbības grupas darba organizēšana

12. Sadarbības grupas sanāksmes notiek pēc vajadzības, bet ne retāk kā četras reizes gadā.
13. Pirmo Sadarbības grupas sanāksmi sasauc pašvaldības domes priekšsēdētāja norīkotā amatpersona.
14. Sadarbības grupa par katru tās kompetencē esošu jautājumu pieņem protokollēmumu par Sadarbības grupas locekļu pārstāvēto iestāžu un institūciju veicamajiem uzdevumiem, ievērojot to kompetenci.
15. Sadarbības grupa protokollēmumus pieņem atklāti balsojot, ar vienkāršu balsu vairākumu. Katram Sadarbības grupas loceklim ir viena balss.
16. Sadarbības grupa ir lemttiesīga, ja sanāksmē piedalās vairāk nekā puse no Sadarbības grupas locekļiem.
17. Sadarbības grupas vadītājs vada Sadarbības grupas darbu:
    17.1. apstiprina Sadarbības grupas darba kārtību;
    17.2. sasauc un vada Sadarbības grupas sanāksmes;
    17.3. paraksta Sadarbības grupas sanāksmju protokolus.
18. Sadarbības grupas vadītāja prombūtnes laikā, vadītāja pienākumus pilda ar Sadarbības grupas balsu vairākumu nozīmēts Sadarbības grupas loceklis.
19. Sadarbības grupas sekretāra pienākumus veic Sadarbības grupas priekšsēdētāja norīkots Sadarbības grupas loceklis, kura pienākumos ietilpst:
    19.1. protokolēt sanāksmes;
    19.2. sagatavot izskatāmos materiālus;
    19.3. nodrošināt informācijas apmaiņu starp Sadarbības grupas pārstāvjiem.
20. Nolikuma 6.1.punktā minētajā gadījumā, ja Sadarbības grupas pārstāvim ir informācija par gadījumiem saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, pārstāvis ierosina jautājumu par attiecīgā gadījuma izskatīšanu Sadarbības grupas sanāksmē.
21. Ja Sadarbības grupa, izskatot individuālo gadījumu, nevar vienoties par saskaņotu un koordinētu sadarbību, Sadarbības grupas vadītājs par to informē Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju.
22. Ja Sadarbības grupas sanāksmē piedalās uzaicinātās personas, par to izdarāms ieraksts Sadarbības grupas sanāksmes protokolā. Pieaicinātajām personām nav balsošanas tiesību. Pieaicināto personu viedoklim, vērtējumam, atzinumam ir rekomendējošs raksturs.

Pašvaldības domes priekšsēdētājs G.Upenieks

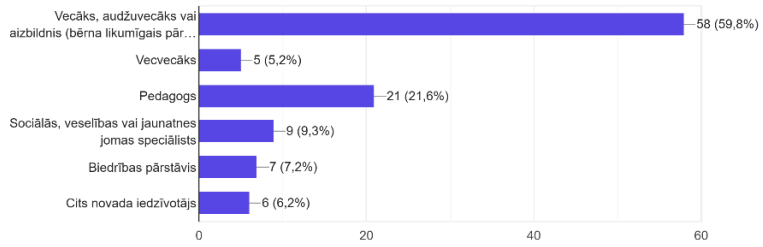
5. pielikums

Iedzīvotāju aptauju rezultātu kopsavilkums

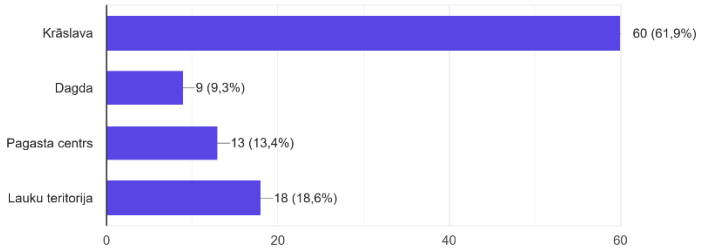
Aptauja "Bērniem un ģimenēm draudzīgāka vide Krāslavas novadā"

Krāslavas novada pieaugušo iedzīvotāju viedoklis (97 atbildes)

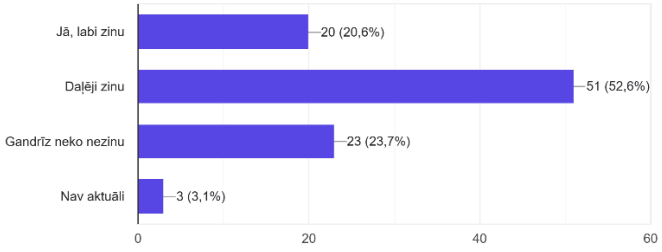
1. Jūs aptauju pildāt kā:
97 atbildes

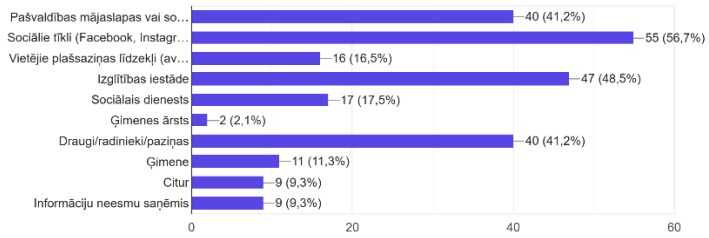

2. Jūsu dzīvesvieta Krāslavas novadā
97 atbildes

3. Vai Jūs zināt, kādu atbalstu bērniem un ģimenēm piedāvā Krāslavas novada pašvaldība?
97 atbildes

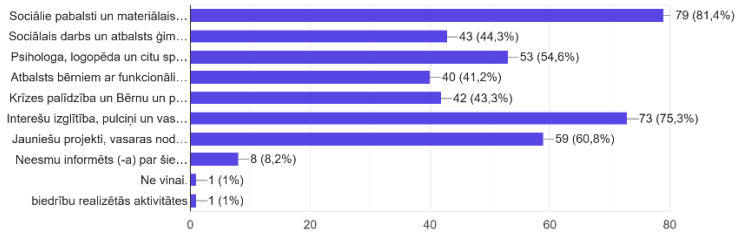

4. No kādiem avotiem Jūs visbiežāk uzzināt par bērniem un ģimenēm pieejamo atbalstu? (var izvēlēties vairākas atbildes)
97 atbildes

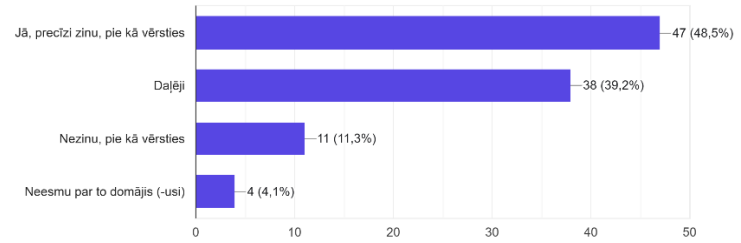
5. Vai esat dzirdējis (-u) par šiem atbalsta veidiem? (var izvēlēties vairākas atbildes)

97 atbildes

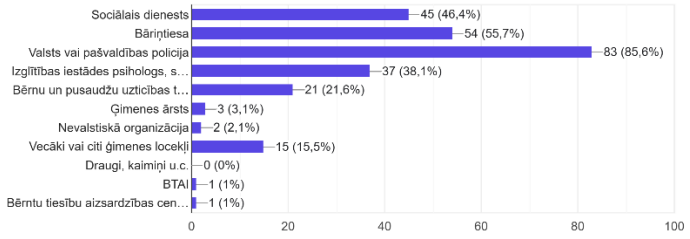

6. Vai zināt, kur vērsties, ja Jums rastos aizdomas, ka pret kādu bērnu tiek pārkāptas tiesības vai vērsta vardarbība (t.sk. emocionālā, seksuālā, fiziskā, atstāšana novārtā vai vardarbība internetā)?

97 atbildes

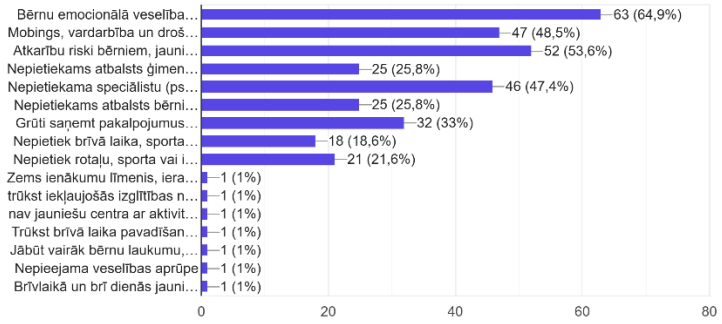

7. Jūsuprāt, kur šādā gadījumā būtu jāvēršas? (var izvēlēties vairākas atbildes)

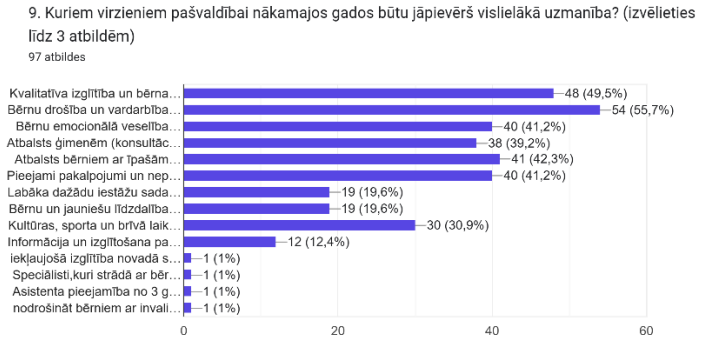
97 atbildes

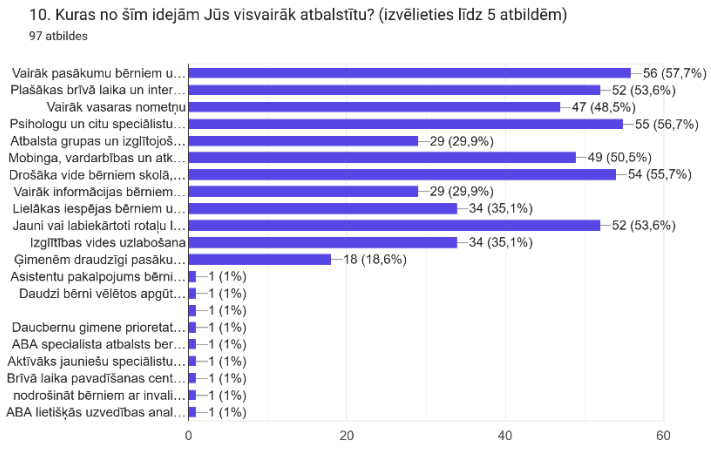

8. Kuras problēmas bērniem un ģimenēm Krāslavas novadā ir visaktuālākās? (ne vairāk kā 3 atbildes)

97 atbildes

Ja iepriekšējā jautājumā norādījāt "Cits", lūdzu aprakstiet savu ideju vai precizējiet kādu no iepriekš minētajām. Ja iespējams, norādiet arī vietu, piemēram, Krāslavā, Dagdā vai konkrētā pagastā.

Valsts nodrošina asistentus pirmsskolas Izglītības iestādē tikai bērniem no 5 gadu vecuma, bet ja iestādē ir bērns invalīds līdz 5 gadu vecumā, viņš nesaņem individuālo ikdienas pieskatīšanu, palīdzību pašapkalpošanā un aprūpi ārpus mācību laikā, jo iestādē nav tam finansējuma papildus darbinieku algai, tas apdraud paša bērna un citu bērnu drošību, parasti šo bērnu skaits nav liels , līdz 3 bērniem gadā. Tāpēc jāparedz iespēja finansēt asistentu bērnudārzos no pašvaldības budžeta, pēc pieprasījuma. Arī aktuāli nodrošināt interešu Izglītības iespējas jau no 5 gadu vecuma, nevis tikai skolas vecuma bērniem.

Daudzi bērni vēlētos apgūt mūzikas instrumentu spēli kā pulciņu, nevis kā mācību programmu.

Atjaunot interešu izglītību pirmsskolas iestādēs, lai bērniem būtu iespēja apmeklēt deju, sporta nodarbības.

Maza uzmanība tiek pievērsta daudzbērnu ģimenēm. Pat elementāras informācijas par viņiem pieejamo pašvaldības atbalstu no sociālā dienesta bieži vien trūkst.

1) Krāslavas novadā, tāpat kā citviet Latvijā, izglītības un sociālajā jomā pieaug nepieciešamība pēc profesionāla atbalsta bērniem ar autiskā spektra traucējumiem (AST), attīstības traucējumiem, komunikācijas grūtībām un uzvedības problēmām. Lai nodrošinātu savlaicīgu, mērķtiecīgu un bērna individuālajām vajadzībām atbilstošu palīdzību, Krāslavas novadā ir nepieciešams nodrošināt ABA (lietišķās uzvedības analīzes) speciālista pakalpojuma pieejamību. Ņemot vērā bērnu ar AST, attīstības, komunikācijas un uzvedības grūtībām nepieciešamību pēc savlaicīga un regulāra profesionāla atbalsta, ir pamatota nepieciešamība Krāslavas novadā nodrošināt ABA speciālista pakalpojumu kā pastāvīgu starpdisciplinārās atbalsta sistēmas sastāvdaļu. Ieteicams paredzēt pašvaldības finansējumu ABA speciālista darbam, nodrošinot pakalpojumu Krāslavas novada bērniem pirmsskolas un skolas vecumā, kā arī konsultatīvu atbalstu viņu vecākiem, pedagogiem, asistentiem un citiem speciālistiem. Šāda pakalpojuma izveide būtu ilgtermiņa ieguldījums bērnu attīstībā, iekļaujošajā izglītībā, ģimeņu atbalstā un sociālo pakalpojumu kvalitātē Krāslavas novadā.

2) sociālā pedagoga atbalstam jābūt pieejamam katrā Krāslavas novada izglītības iestādē, tostarp pirmsskolā, jo sociālpedagoģiskās problēmas nesākas tikai skolas vecumā. Īpaši svarīga ir agrīna prevencija. Bērna iespēja saņemt sociālpedagoģisku atbalstu nedrīkstētu būt atkarīga no tā, kuru Krāslavas novada izglītības iestādi viņš apmeklē vai kādā vecumā viņš ir.

Nepieciešams veidot vienotu pašvaldības atbalsta sistēmu, kurā sociālā pedagoga pakalpojums ir pieejams: pirmsskola → sākumskola → pamatskola → vidusskola. Tas nodrošinātu atbalsta pēctecību un informācijas nodošanu, bērnam pārejot no pirmsskolas uz skolu. Īpaši nozīmīga šāda sistēma ir bērniem, kuriem jau pirmsskolas vecumā konstatēti sociālie riski, uzvedības grūtības, neregulārs apmeklējums vai nepieciešams ilgstošs atbalsts ģimenei. Sociālā pedagoga pieejamība nenozīmē obligāti pilnu slodzi katrā iestādē.
Lai pašvaldības resursi tiktu izmantoti racionāli, sociālā pedagoga darba slodzi iespējams diferencēt atbilstoši: izglītojamo skaitam; bērnu ar speciālām vajadzībām skaitam; sociālā riska situāciju skaitam; izglītības iestādes specifikai; faktiskajam sociālpedagoģiskā atbalsta pieprasījumam.
Mazākās izglītības iestādēs iespējams nodrošināt noteiktu sociālā pedagoga darba dienu vai stundu skaitu nedēļā, savukārt lielākās iestādēs un iestādēs ar lielāku atbalsta nepieciešamību – lielāku amata slodzi.
Būtiskākais princips ir nevis vienāds amata slodzes apjoms visās iestādēs, bet garantēta un regulāra sociālā pedagoga pieejamība katram bērnam un pedagogam.

Turpināt rotaļu un sporta laukumu izveidi, katrā mikrorajonā jābūt nelielam laukumam.

Jaunieši, kuri neapmeklē pulciņus klīst pa ielām, kāpņu telpām, sēž uzpildes stacijā. Vienīgā picērija ir slēgta. Vajag vietu kur var nākt dzert tēju, skatīties filmas, spēlēt galda spēles, rīkot pasākumus. Pat skolā KĢ šādas vietas nav.

Andzeļi, Dagda.

Nodrošināt bērniem ar invaliditāti asistentus pirmsskolas izglītības iestādēs jau no 3 gadu vecuma.

Zinu, ka Krāslavā ir sertificēts "ABA lietišķās uzvedības analītiķis", kurš meklē atbalstu, lai ierīkotu kabinetu un iegādātos nepieciešamo aprīkojumu darbam ar bērniem. Pašvaldība varētu aprīkot viena no bērnu dārziem kabinetu un ļaut speciālistei tur strādāt. Nepieciešams izmantot pieejamos cilvēkresursus. Jeļena Vorošilova ir nokārtojusi eksāmenus un ir ABA lietišķās uzvedības analītiķis, bet nepieciešams papildus atbalsts.

11. Kas Krāslavas novadā bērnu, jauniešu un ģimeņu labā jau tiek darīts labi? Lūdzu miniet labās prakses piemērus, tai skaitā biedrību īstenotos.

Nezinu.
Nezinu.
Ir iespēja apmeklēt BJC un Sporta skolu, ir bērnu rotaļu laukumi, tenisa laukums, baseins.
Nometnes.
Plaša, kvalitatīva un pieejama interešu un profesionālās ievirzes izglītība. Laba infrastruktūra, daba.
Bezmaksas nometnes, interešu Izglītība, rotaļu laukumi, sporta skola.
Pasākumi, aktivitātes, lekcijas (Māmiņu klubs).
Pasākumi bērniem, vecākiem.
Senioru ballītes.
Pasākumi, sarkanais krusts.

Ja Krāslavas novada Mūzikas un mākslas skolā mācās 2 bērni, tad var saņemt 25% atlaidi. Bērna piedzimšanas pabalsts. Vismaz 1.-3. klasei pagaidām vēl ir pagarinātās nodarbības, bet, protams, gribētos, lai arī 4. klasē vēl būtu. Mūsmājās sadarbībā ar sociālo dienestu ir iespēja tikt ilgterminā pie speciālistiem, ja bērnam ir invaliditāte. Tas ir ļoti svarīgi, jo mums, piemēram, ir nepieciešama fizioterapija visu laiku, nevis kurss 10 reizes. Lai tiktu pie fizioterapeita poliklīnikā, ir jāgaida pusgads vai vairāk, kad tās nodarbības beidzas vēl mēneši jāgaida, lai tiktu pie rehabilitologa, kas atkal izraksta tikai 10x nodarbības - tas nekam neder. Paldies, ka ir tāda iespēja Mūsmājās tikt pie speciālistiem. Tieši tāpat arī audiologopēds ir ļoti ļoti svarīgs, jo PII nodarbību ir tik maz, jo bērnu ir tik daudz, ka tas ir gandrīz bezjēdzīgi. Vajag PII iedot logopēdiem pilnu slodzi, jo bērnu ar valodas defektiem paliek arvien vairāk. Varbūt pat vairākus logopēdus katrā PII. Vēl arī PII psihologa ilgtermiņa konsultācijas palīdzēja vecākajai meitai pirms skolas uzsākšanas gaitas. Krāslavas māmiņu klubs ES projektu ietvaros agrāk rīkoja PII vingrošanas un peldēšanas nodarbības, tāpat arī dažādus ģimeņu svētkus. BJC ir plašs pulciņu piedāvājums, tāpat Sporta skola un skolas piedāvātie bezmaksas fakultatīvi.

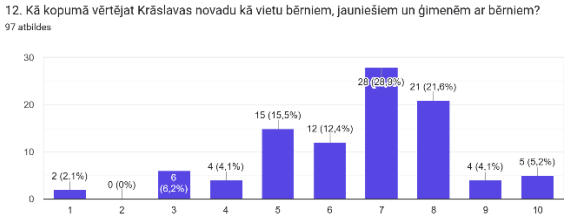
Pašvaldības policija ļoti aktīvi iesaistās pilsētas drošības veidošanā. Lieliski, ka apstādina bērnus ar velosipēdiem, kuri brauc bez ķiverēm. Ir daudz bezmaksas pulciņu bērnu jauniešu centrā. Tiek sniegts pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā līdz 4 gadu vecumam.
Pilsētas svētki.
Viss tiek slēgts, īpaši jauniešiem. Nav labu piemēru.
Skolā psihologs un logopēds.
Biedrība īsteno projektus jauniešiem, piedāvā nometnes.
Ir vasaras nometnes, pulciņi, bērnu jauniešu centrs, spēļu laukumi.
Nometnes, baseins, bērnu laukumi (varētu būt vēl vairāk) atsevišķi pulciņi, pabalsti.
Māmiņu kluba rīkotie pasākumi un vasaras nometnes.
Krāslavas Māmiņu kluba aktivitātes, jauni rotaļu laukumi
Māmiņu kluba aktivitātes, speciālistu pieejamība izglītības iestādēs, bērnu un jauniešu pasākumi
Izglītības iestādes tiek nodrošināti speciālisti (logopēds, spec. ped., psihologs)

Biedrība „Krāslavas māmiņu klubs" organizē sporta, izglītības un radošās aktivitātes visai ģimenei sporta, izglītības un radošās aktivitātes visai ģimenei.
Interešu izglītība, bet pietrūkst mākslas vingrošanas meitenēm.
Piebilde, gribētos, lielāku atbalstu pagastiem.
Nometnes bērniem.
Plašs pulciņu klāsts interešu centrā, daudzveidība svētku organizēšanā.
dažādi projekti, ko īsteno biedrības ģimenēm ar bērniem, jauniešiem. Galvenais, lai jaunieši paši vēlētos piedalīties.
Pasākumi bērniem +Krāslavas novada pašvaldība diezgan labi materiāli atbalsta ģimenes. Krāslavas māmiņu klubs gādā par bērnu kvalitatīvu laika pavadīšanu un piedāvā daudz pasākumus tiem (un vecākiem arī).
Nav zināms.
Skolas autobuss, bērnu un jauniešu centrs.
Mūsmājas, bērnu sociālās rehabilitācijas centrs.
Taps rotaļu laukums pie Kultūras centra Dagdā.
Ir sporta laukumi.
Biedrības „Pīlādzītis klubs" aktivitātes- vasaras nometnes un atbalsta pasākumi(veselību veicinošas, logopēdiskas utt), „Vecāku skola" ar plašu lekciju kursu. „Māmiņu klubs" (nometnes, pasākumi).
Darās daudz.
Interešu izglītība.
Diezgan plašs pulciņu un ārpus stundu nodarbību kāsts. Varētu organizēt arī mazākiem bērniem, no 5 gadu vecuma. Bērnu un jauniešu organizēti pasākumi ,ko organizē Krāslavas māmiņu klubs.
Aktīva un radoša brīvā laika pavadīšanas iespējas! Sociālais/rehabilitācijas atbalsts! atbalsts pašvaldības finansējums skolām, pasākumi ģimenēm,
Zirga un Persteņa ezera projekti.
Māmiņu klubs.
Ļoti labi sanāk samazināt atbalstu daudzbērnu ģimenēm, atceļot atvieglojumus par bērnudārza apmaksu.

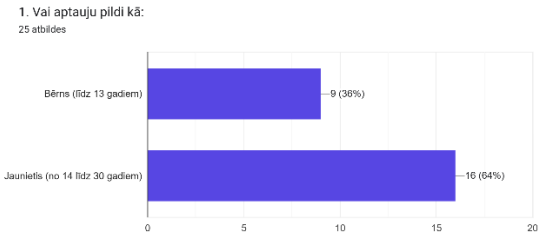
Šie piemēri ir pamatoti arī publiski pieejamajā pašvaldības informācijā: 2026. gadā jauniešu iniciatīvu projektiem paredzēti 5000 EUR, "Mūsmājās" bērniem ar funkcionāliem traucējumiem pieejami rehabilitācijas un speciālistu pakalpojumi, savukārt "Pīlādzītis" pašnovērtējumā dokumentēta sadarbība ar biedrību "Pīlādzītis klubs", tostarp Barboleta nodarbības 40 bērniem ar īpašām vajadzībām un bezmaksas logopēdu nodarbības. Projekta "Skola–kopienā" ietvaros savukārt paredzēta arī biedrības "Krāslavas Māmiņu klubs" iniciatīva sociālās atstumtības un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanai. Krāslavas novadā ir vairāki labi piemēri bērnu, jauniešu un ģimeņu atbalstam, īpaši vērtīga ir pašvaldības, izglītības iestāžu, sociālo pakalpojumu sniedzēju un nevalstisko organizāciju sadarbība. Kā labās prakses piemērus var minēt: Daudzveidīgu interešu izglītības un jaunatnes darba piedāvājumu. Bērniem un jauniešiem ir iespējas iesaistīties interešu izglītībā, sportā, kultūrā, radošajās aktivitātēs, jauniešu centra un citās iniciatīvās. Pozitīvi vērtējama jauniešu līdzdalības veicināšana, tostarp pašvaldības finansētais jauniešu iniciatīvu projektu konkurss. Atbalstu jauniešu iniciatīvām un uzņēmībai. Pašvaldība nodrošina iespējas jauniešiem pašiem izstrādāt un īstenot projektus, kā arī atbalsta jauniešu biznesa idejas, tādējādi veicinot patstāvību, uzņēmību un vēlmi savu nākotni saistīt ar Krāslavas novadu. Atbalsta pakalpojumus bērniem ar funkcionāliem un attīstības traucējumiem. Ļoti nozīmīgs resurss ir Krāslavas Bērnu sociālās rehabilitācijas centrs "Mūsmājas", kur bērniem un ģimenēm pieejami dažādu speciālistu un rehabilitācijas pakalpojumi. Pozitīvi vērtējama arī mērķtiecīga vides pieejamības uzlabošana bērniem ar kustību traucējumiem. Iekļaujošās izglītības attīstību izglītības iestādēs. Novadā tiek īstenotas speciālās izglītības programmas un nodrošināts atbalsta speciālistu darbs, veicinot iespēju bērniem ar dažādām vajadzībām izglītību saņemt iespējami tuvu savai dzīvesvietai. Agrīna atbalsta iniciatīvas pirmsskolas vecuma bērniem. Kā labās prakses piemēru var minēt Krāslavas novada PII "Pīlādzītis" sadarbību ar biedrību "Pīlādzītis klubs". Biedrības atbalsts ļauj papildināt pašvaldības nodrošinātos pakalpojumus – bērniem ar īpašām vajadzībām organizētas papildu nodarbības pēc Barboleta līdzsvara platformas metodikas, kā arī bezmaksas vasaras nodarbības ar logopēdiem Krāslavas novada bērniem. Šāda sadarbība parāda, ka NVO var būt nozīmīgs resurss agrīnā atbalsta pakalpojumu paplašināšanā. Darbu ar vecākiem un ģimenēm. Pozitīvi vērtējamas izglītības iestāžu un biedrību organizētās vecāku izglītošanas, konsultatīvā atbalsta un kopīgo ģimeņu aktivitāšu iniciatīvas, kas palīdz vecākiem labāk izprast bērna attīstību un stiprina ģimenes un izglītības iestādes sadarbību. Veselības veicināšanas un profilakses pasākumus. Novadā tiek īstenotas bezmaksas veselības veicināšanas aktivitātes dažādām iedzīvotāju grupām. Labs NVO sadarbības piemērs ir biedrības "Papardes zieds" iesaiste darbā ar pusaudžiem, nodrošinot izglītojošas nodarbības par pubertāti, seksuāli reproduktīvo veselību un atkarību profilaksi. Projektu "Skola – kopienā". Pozitīvi vērtējama individuālā atbalsta sniegšana skolēniem un iecere paplašināt mentora un konsultatīvo atbalstu. Īpaši nozīmīga ir sadarbība ar biedrību "Krāslavas Māmiņu klubs", īstenojot iniciatīvas priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas un sociālās atstumtības riska mazināšanai. STEM un pilsoniskās līdzdalības iespēju paplašināšanu. Projektos tiek iesaistīti bērni jau no 5–6 gadu vecuma līdz pat vidusskolas un profesionālās izglītības posmam, paplašinot mācīšanās pieredzi ārpus tradicionālās mācību vides. Kopumā par Krāslavas novada stipro pusi var uzskatīt to, ka bērnu un ģimeņu atbalstā tiek izmantoti ne tikai pašvaldības resursi, bet arī izglītības iestāžu iniciatīvas, projektu finansējums un biedrību kapacitāte. Īpaši vērtīgas ir tās prakses, kurās atbalsts tiek sniegts iespējami agrīni, tuvu bērna dzīvesvietai un sadarbojoties ģimenei, izglītības iestādei, sociālajiem dienestiem un nevalstiskajam sektoram.

Pasākumi bērniem un jauniešiem.
Tiek rīkoti pasākumi ģimenēm un bērniem, rīkotas sacensības, izbraucienu ar velosipēdiem, pulciņu esamība mazākiem bērniem.
Krāslavas māmiņu klubā īstenotie pasākumi.
Brīva laika pavadīšanas vietas, izglītība lauku skolās.

Skolas projekti, Māmiņu kluba projekti un tml.
Atbalsta programmas.
Ka tiek bērni nogādāti līdz mācību iestādēm.
Infrastruktūra atpūtas pasākumiem.
Krāslavas māmiņu kluba pasākumi/lekcijas/nometnes/nodarbības bērniem un ģimenēm.
Bērnu nav daudz, tāpēc samērā individuāla pieeja.
Viens no lielākajiem bērnu piedzimšanas pabalstiem, Krāslavas māmiņu kluba aktivitātes, Krāslavas kultūras nama aktivitātes, skeita laukums.
Nometnes, aktīva skolas dzīve.
Dažas vasaras nometnes, Māmiņu kluba pasākumi, pagastu svētki, ĪLA pasākums.
Interešu izglītība.
Atbalsts no Sociālā dienesta un rehabilitācijas centra.
Rakstīti projekti.
Vasaras nometnes, dažādu biedrību organizētas interešu nodarbības, sporta nodarbību pieejamība, skolu jauniešu auditorijas pasākumi.
Nekas.
Nometņu organizēšana.
Dažkārt notiek pasākumi.
Krāslavas māmiņu klubs organizē interesantus pasākumus bērniem, nodarbības pret projektiem.
Pasākumi bērniem, aktivitātes.
Piemēram: Lietderīga brīvā laika pavadīšana vietējos bērnu un jauniešu centros. Jauniešu nodarbināšana vasarā (gan pašvaldības finansētais ikgadējs pasākums, gan pašvaldības iesaiste NVA projektā). IB"Nema"aktīvā darbība, iesaistot ģimenes, kurās ir bērni ar īpašām vajadzībām. Vairāku biedrību īstenotie projekti bērnu/jauniešu/ģimeņu labbūtības veicināšanai (Ķrāslavas Māmiņu klubs", JB"Orhidejas" , JB"Dagne"u.c.). "Mūsmājas"un sociālā dienesta pieejamie pakalpojumi u.tml.
Daudz interesantakos darbības.
Prieks, ka paliek ar vien vairāk sporta aktivitātes novadā, bērnu laukumi, promenādes.
Pasākumi, atbalsts.
Grūti pateikt.
Bezmaksas vasaras nometnes, dienas aprūpes centrs.
Jauniešu centrs, atbalsts neliels ģimenēm.
Peldbaseins. Māmiņu kluba projekti. Brīvā laika pavadīšana bērniem vasarā no 10-13 pieaugušo klātbūtnē.
Notiek pietiekami daudz pasākumu, jaunieši tajos ar prieku iesaistās. Lielākā problēma ir atkarības - internets audzina vairāk, nekā skola vai jauniešu centrs. Ar tām jācīnās globāli.
Nodarbinātība jauniešiem.
Visādas aktivitātes jauniešu centrā.
Nezinu
Bērniem no 5 gadu vecuma ir pieejams asistents.
Pabalsts par bērna piedzimšanu - ir labi.
Jauniešu nodarbinātības.
Ir bērnu un jauniešu centri, taču diemžēl ir ļoti maz informācijas par plānotajiem pasākumiem, piedāvātajām nodarbībām.
Parasti informācija parādās tikai pēc notikuma.
Vasaras nometnes pēc projektiem.
Rotaļu laukumi un pludmales.

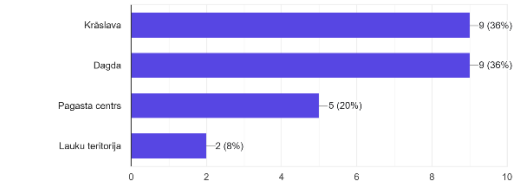

Bērnu un jauniešu viedoklis (25 atbildes)

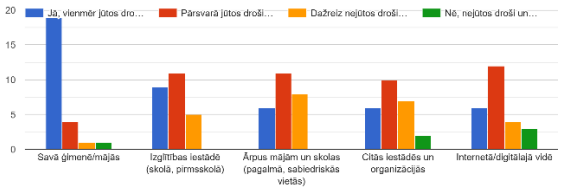

2. Dzīvesvieta Krāslavas novadā

25 atbildes

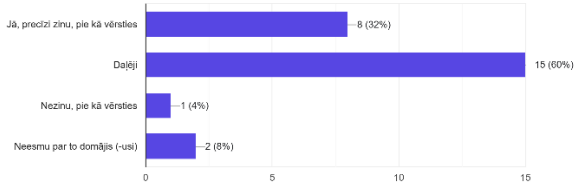

3. Cik drošs (-a) un uzklausīts (-a) Tu jūties šādā vidē? (katrā rindā atzīmē vienu atbildi)

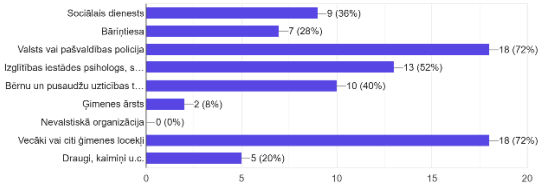

4. Vai Tu zini, kur vērsties, ja pret Tevi vai kādu citu bērnu/ jaunieti tiktu pārkāptas tiesības vai vērsta vardarbība (t.sk. emocionālā, seksuālā, fiziskā, atstāšana novārtā vai vardarbība internetā)?

25 atbildes

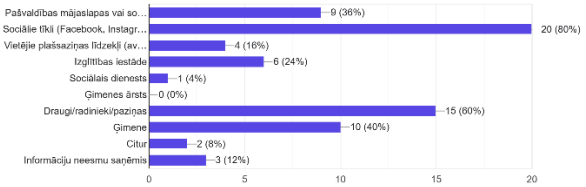

5. Kur, Tavuprāt, šādā gadījumā būtu jāgriežas? (var izvēlēties vairākas atbildes)

25 atbildes

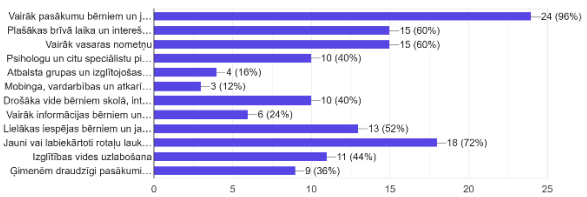

6. Kur Tu visbiežāk uzzini par iespējām bērniem un jauniešiem Krāslavas novadā? (var izvēlēties vairākas atbildes)

25 atbildes

7. Kuras no šīm idejām Tu visvairāk atbalstītu? (izvēlies līdz 5 atbildēm)

25 atbildes

Ja iepriekšējā jautājumā norādīji "Cits", lūdzu apraksti savu ideju vai precizē kādu no iepriekš minētajām. Ja iespējams, norādi arī vietu, piemēram, Krāslavā, Dagdā vai konkrētā pagastā.

Brīvā laika un interešu izglītības iespējas jauniešiem - izvēle ļoti skopa. Būtu jauki, ja būtu kāds sporta veids vai deja jauniešiem 20+
Pagastos pieeja slēgto skolu sporta zālēm, lai vismaz var volejbolu vai basketbolu paspēlēt
Andzeļi, Dagda.

